

Эхэ найхан нютагаа эд хамта мандуулаар!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной
декабриин 21-һээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
АВГУСТЫН
23
Намарай эхин улаан бишн
харын 9
ПЯТНИЦА
гарагай 6
№160 (19500)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

Буряад Республикын Правительствада

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

БҮТЭМЖЭТЭЙГӨӨР, ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР ХАНДАХА

МҮНӨӨ орон доторнай бүтэжэж байсан хүсэр хүндэ сагта али бүхы асуудалнуудыг шийдэхэдээ, бүтэмжэтэйгөөр, харюусалгатайгаар хандаха гэжэ Правительствын болон гэрээний бүхы гэшүүдэй ажал хуульын гол зорилго болохо ёстой гэжэ Буряад ороной Президент Л. В. Потапов амаралтынгаа үүлээр августын 19-дэ үнгэргэһэн түрүүшын шараатна зүблөөн дээрэ үгэ хэлхэдээ мэдүүлээ нэн.

Маанадта ондоо юумэн байхагүй. Хамтадаа хүдэлжэ байһан нэмнэй хойшо үрбэдахи жэл ябажа байна. Ушар нимэһээ энэ үе соо хэһэн, бүтэһэн ажал хэрэгүүд тухай, шалхон оролгын үе сагай бүхы үржээлүүд, орёо хүшэр байдал тухай нюуса гэжэ үгэжэ ёстойбди. Тиигэбэл үгэ айнабар хүндэ хүшэр байдалгаа гаралсаха аргатай байнабди.

Хэгдэжэ байһан ажал хэрэгүүд тухай мэдээсэлүүдые гарэ урдынхидал мэтэ амаралтайгаар шагнаба. Тухайлбал, наһатайшуудад пенси, горнягууд болон шахтернуудта салын хүлхыень түлэхэ тухай, багшанарай коллективүүдэй хуралсалай шээ жэлдэ ямараар бэлдэһэн үгэ үгэрнуудтэ болохоёо байһан үгэрнуудтэ заншалта конференцинууд дээрэ Правительствын гэшүүдтэ эрлэтэ табигдаха байна.

Прэдөөл, юрын бэшэ шарадөөн болохо байһаниинь айлосотой. Зүгөөр бидэ эдэ бүхы хөөрлөөнүүдхээ хуража ёһогүйбди. Би өөрөө олон багшанарай хуралдаанда амарадахаб, багшанарай үгэрнуудтэ Правительствын үгэрнуудтэ хабалсахахыень үгэрнэб гэжэ Л. В. Потапов хэлэб.

Иймэ ажал ябуулгаая үгэрлэжүүлэхэ хэрэгтэй. Шийдэжэ ажалша коллективүүдтэ, томо ехэ предприятинуудта. Хүн зоной үгэрлэ байдалда хабаатай асуудалнууд аар Правительствын ямар ажал хуража байһыё хүнүүд мэдэхэ ёһотой гэжэ Буряад

Республикын Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ тэмдэглээ. Саашадаа би Гусиноозерскын шахтернуудай, Холбоолжоной нүүрхэнэй уурхайн горнягуудай, ГРЭС-эй энергетигүүдэй ажалша коллективүүдтэй, БАМ-ай Хойто-Музын тоннелиин проходчигуудтай, мүн Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэришэдтэй уулзаха хараатайб гэжэ мэдээсээ.

1997 ондо бюджетэй мэдүүлэгэнүүд тухай, малай тэжээл бэлдэхэлгын ямараар ябажа байһан тухай, ургаса хуряалгада бэлдэхэлэй хэр хэгдэжэ байһан тухай мэдээсэлүүд шагнагдаа.

Республика дотор нүүрхэнэй промышленин остиин байгууламжыё нарижуулан найжаруула, мүнгэн хангай үндэһэ хууриё тогтууритай болгохо хүдэлмэришэд болол алба хаагшадта салын хүлхыень түлэхэ талаар үри шэриёе усадхаа даалгабаринуудыё Л. В. Потапов зарим министрствэнүүд болон албан эургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ үгэб.

Үбэлэй сагта республикын нийслэл хотын хэр бэлэн болгодохо асуудалнуудта Буряадай Президент онсо анхаралаа хандуулаа. Хүдэлмэриин энэ шухала участогта хотын нютагай өөрн хүтэлбэриин удардагшадтай муугаар хандажа байһан ушар ханааеми зобооно гэжэ тэмдэглээ. Правительствын заседани дээрэ Улаан-Үдэ хотын хүтэлбэрилэгшэдэй элдхэлыё шагнахаар болоо гэжэ тэрэ Л. В. Потапов онсолбо.

Амаралтаһаа гэртээ бусаха замдаа Москва тогтоходоо, хэдэн дээдэ тушаалтадтай уулзажа хөөрлөөнөө мэдээсэб. Намтай уулзаһанайнгаа үүлээр Россин Федерациин Правительствын Түрүүлэгшэ В. С. Черномырдинэй бусад хүнүүдтэ үгэһэн даалгабаринууд тухай хануулаб. Агропромышленина комплексн талаар премьерэй орлогшо А. Х. Заверюхэтэй, Үндэһэтэнэй хэрэгүүдэй талаар, Хүдөө ажахын ба эдээ хоолой зүйлнүүдэй болон Финансын министрствэнүүдтэ хөөрлөөнэй байгаа. Россин

Федерациин Пенсионно жасада, "Росуголь" гэжэ акционернэ бүлгэмдэ, бусад албан зургаануудта хэһэн уулзалганууд тухайгаа хөөрөө.

Ороной хүтэлбэрилэгшэд яһала найнаар хандана, гэбшье бүхы асуудалаар тэдэнэртэ найдаха ёһогүйбди, республикынгаа экономика найжаруула харгы замуудаа өөһэдөө бэдэрхэ ёһотойбди. Ангай арһа олзоборихо, элдэхэ, бага олзын хэрэг эрхилэлгыё хүгжөөхөөр саг хүрэжэ ерээ гэжэ Л. В. Потапов тэмдэглэб.

Тэрэнэй даалгабаряар Буряад Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерство Улаан-Үдын Түбэй дэлгүүр дээрэхи байдалыё үргэлжэ дээрэн шалгаһан байгаа. Республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр И. И. Калашников энэ шалгалтын дүнгүүд тухай мэдээсэбэ. Хуули ёһонуудыё хазагайруулан олон хэрэг элжүүлэгдээ. Энэнь хүдөөгэй ажалшадта зүрйо харша байна. Элирүүлэгдэһэн ушар баримтануудаар дураа гутжа байһанаа Президент мэдүүлэб. Зохио албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ тодорхой даалгабаринуудыё үгэһэн, Буркоопсоюзай хүтэлбэрилэгшэдтэ эрид шанга ажаглалта хэһэн байна.

Улаан-Үдэдэ, республикын аймагуудта намарай оптоворознично эдээ хоолой зүйлнүүдэй яармаг эмхидхэхэ хүдэлмэри ябуулхыень Л. В. Потапов Правительствын Түрүүлэгшын оролгошо, хүдөө ажахын ба эдээ хоолой министр Б. Ц. Семеновто даалгаба.

Ерэхэ жэлдэ республикын бюджетэй олзо оршын үндэһэ хуури бэхижүүлэхэ, гаргашануудыень хороохо шухала гэжэ Президент онсолон тэмдэглээ.

Даажэ байһан министрствэнүүд болон албан зургаануудайнгаа хүдэлмэриё бүтэмжэтэй найнаар, харюусалгатайгаар эрхилхыень Л. В. Потапов Правительствын гэшүүдтэ хандаһан байна.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблэлэй албан.

ХЭР утнаа хойшо хүдөөгэй ажалшад зунай зулгы найхан сагтал, хээрын ургамал ногооной эгээл шэмэ шүүһэ ехэтэй байхадал тэрэниёе сабшажа, хуряжа үрдихэ, шанартай найн үбһэтэжээлабаха гэжэ оролдодог гэшэ. Тиймэһээ урда жэлнүүдтэ хуряалгын эгээл халуун хаһа июль, август соо тудалдадаг, энэ үедэ ехэнхи үбһэншье абтаад байдаг хааб даа.

Тээд мүнөө богонихон зунаймнай хаһа мэдээгүйдэл дүүрэхэ тээшээ боложо, бага-

эмхидхэл муутайгаар, эршэ дэлисэ хулагайгаар хүдэлжэ байһанһаа болоно бэшэ. Энэ жэлэй май, июнь, июль харын ган гасуур эндэ бага бэшэ нүлөө үзүүлээ. Илангаяа Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Сэлэнгын болон бусад зарим аймагуудта хуурай добоһоо байха, уһалагдадаг газарайшье ногооной ургаса өөдтэй ургаагүй байжа, ажахынууд үбһэндөө оройтожо ороо. Үбһэнэй абтасашье бирагүйшгэ. Нүгөө талаараа үбһэшэдэй

ИЙГЭҺЭЭР ЗУНШЬЕ ҮНГЭРШЭХЭНЬ

багаар намарай амисхал үзэгдэжэ захалшаба. Гэбшье энэ үедэ республикын хүдөөгэй ажахынуудта абтаха ёһотой үбһэнэй гурбанайшье нэгэ хубиин нөөсэлэгдөөгүй байхада, ханаа зобохоор лэ даа.

Буряад Республикын Хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министрствэдэ суглуулагдаһан тоо мэдээһнээ харахада, байгша оной августын 16-да сабшагдаха ёһотой 348,1 мянга үлүүтэй гектар сабшалангай оройдоол 90,6 мянга шахуу гектарай ногоон унагаагдаад байгаа. Харин нёдондо энэ үедэ тэрэһнээ 40 гаран мянган гектараар ехэ газарай үбһэн сабшагдаад байһан юм. Хүрилэгдэһэн, бухаллагдаһан үбһэн бүришье бага. Энэ жэлдэ хамтадаа 288.551 тонно үбһэн нөөсэлэгдэхэ ёһотой хаа, мүнөө миил 46,1 мянган тонно үбһэн хүрилэгдөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ олохон аймагуудта тэжээл бэлдэхэлгэ тиймэ найнаар ябуулагдаагүйшье хаа, мүнөөнэйхиһөө 2,3 дахин ехэ үбһэн абтаад байһан шуу.

Тийхэдэ республика соо сенаж, силос даралга хаяшаг эхилээ. Жэшээнь, нёдондо 62,3 мянган тонно силос дарагдаад байбал, мүнөө миил 26,4 мянган тонно ногоон намаа нүхэндэ хэгдэбэ. Сенаж бүришье бага дарагдаа. Тэрэнь хаял 20 мянган тоннодо хүргэгдөө.

Иймэ тулюурхан байдалай гол шалтагаан хүдөөгэй ажахынуудай үбһэшэдэй бригада, звенонуудай гансал

ажалай эмхидхэл, илангаяа машина, техникээр хангадаса урдынхитай жэшэхын яашье аргагүй ааб даа.

Энээнэй хажуугаар, август соо хаанагүй хура бороо орожо, үбһэшэдэй ажалда нэмэлтэ хаад, бэрхэшээл тохёолдуула. "Тиймэ ехэ уһатай аадар, бороо ходо адхаржа байгаагүйшье хаа, үе үе болоод лэ заа-зуу орожо байһан бороо үбһэ хуряалгыё мүртэй урагша ябуулнагүй гэжэ ажахынууд гомдоно"—гээд, Хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министрствын тоо мэдээ суглууддаг мэргэжэлтэ Г. Ф. Шатохина хэлэнэ.

Үнгэрһэн 7 хонрг соо аймагуудта бүхыдөө 60 шахуу мянган гектарай ногоон сабшагдаад, 30 гараманган тонно үбһэн хүрилэгдэбэ.

Тээд юунэйшье боложо байгаа хаа, али бүхы аргаар түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнэй тэжээл нөөсэлхэл хэрэгтэй. Үнөөхил ута унжагай, хүйтэн, оло мянган адууһа малыё мөөрлэдүүлхэ, мааралдуула хүндэ үбэлжэлгэ хүрэжэ ерэхэл ха юм.

Ийгээд удахагүй ажахынуудта үбһэ сабшаха, хуряаха, сенаж, силос дарахын хажуугаар, таряанай ургаса хадаха, хуряаха хаһа орохонь. Тийгэбэл бүришье шахардуу шанга саг болохо байна. Тэрэнэй урда шадаал хаа, ехэ үбһэ абажа үрдихэ шухала.

Редакциин социально-экономическа таһар.

ТОМИПОЛГОНУУД

Даалгагдаһан уялгануудаа найжаруула бэлдүүлхэнэйнь үгэрлэ, "Түрэнэй албан тухай" Буряад Республикын Хуулийн эрхэ статьягай 2-дохи хэсэгтэй зохиладуулан, Буряад Республикын Президент Л. В. Потаповой Зарлигаар В. А. Зарлигаар республикын гадаадын харилсаанай министрэй орлогшо Чеботарев Бронислав Андреевичтэ даалгагдаа.

Буряад Республикын Президент Л. В. Потаповой Зарлигаар Языков Герман

Корнилович Буряад Республикын Президентын болон Правительствын аппаратай гүрэнэй-хуулийн захиргаанай начальнигаар томилогдоо. Урда тээнэ энэ тушаал даажэ байһан О. Н. Буркова ондоо хүдэлмэридэ орохо болоһон дээрэһээ ажалһаа сүлөөлэгдэбэ.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблэлэй албан.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблэлэй албан.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблэлэй албан.

Хориин аймагай Удын хубийн - хамтын предприятияин ахалагша хонишон Владимир Санжажитов

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭНЭ АСУУДАЛ ганса мүнөө табигдана бэшэ. Мүнгэн (серебро) тухай, мүн манай эндэхи зоной бүри урдань мүнгэ газар дорohoо малтажа абадаг, тэрэниие хайлуулжа, шудхажа, эдэб хэрэгсэлнүүдые хэдэг байһан тухай республикын газетэнүүдтэ үсөөн бэшэ бэшэгдэһэн.

Жэшэнь, мэдээжэ эрдэмтэн, геолого-минералогийн эрдэмэй доктор А.Л. КОВАЛЕВСКИЙН олохон статья, мэдээсэлнүүд манай "Буряад үнэн" газетэдэ 1991 онһоо хойшо үе-үе болоод лэ толилододог.

Мүнөөшье тэрэ энэ асуудалда олонийтын анхарал хандуулха, орон нютагаймнай байгаалиин баялигуудай нэгэн болохо - мүнгэ олзборилхо хэрэгтэ зоние хабаадуулха зорилготойгоор энэ статья бэшэбэ.

Тиймэхээ тус статьянь толилодоо, энээгээр олон зон хонирхохо, тэрээн тушаа уншагшад өөһэдынгөө ханамжа, ажаглалтануудаашье бэшэхэ аабза гэжэ найданабди.

I. УЛЬГЭР ДОМОГТО ОРОНОН БАЯЛИГ

БУРЯАД АРАДАЙ эртэ урдын эпос Гэсэр Богдо хаанай домог туужа соо мүнгэн гэгээн үгэ 220 дахин дурдагдаһан байдаг. Гэсэр тухай үльгэр соо Хитад ороной Хуанхэ гэжэ шара мүнрэнһөө эхилээд, алта, мүнгоор баян хойто зүгэй орон нютагууд (тэрэнь Яхад орон байжа болоо) баһал оло дахин дурдагдана. Гэсэр хаанай ябаһан газарые географическа карта болгон зураа хаа, мүнгэн ордонуудайнь байһан газараар мүнгэн, алтан элбэг байгаа гэжэ ойлгохоор байхал даа. Мүн буряад арадай бусад үльгэр, домог, угай бэшэг, эдэб хөөрөөнүүд соошье сагаан алтан (латина), шара алтан, сайбар мүнгэн, улаан зэд (медь), хара туулан (свинец), сагаан туулан (олово) гэгээн үгэнүүд оло дахин дайралдадаг.

Эдэ бүгэдэнь тухайлхада, Буряад орондо бүри урдань алтан, мүнгэн, платина гэхэ мэтэ үнэтэ зүйлнүүд элбэг абтадаг байгаа гэжэ лэб ойлгохоор. Тэрэ сагта тиймэ эд хэрэгсэлнүүд дан элбэг дэлбэгээр ондоо тээһээ асардаагүйл ёһотой.

Үшөө нэгэ түүхын жэшээ дурдая. Уран зохёолшо Пикуль гэгшын бэшэһэн ном соо иимэ үгэнүүдые уншаа нэм: "Шаргануудай уланууд шааяна, ханхинана, хасагууд хазаар морёор харайлагдана. Мүнгэ, алта, ангай арһа Москва абаашажа ябанад. Эдихэ садахагүй, хомхой Москва руу". Үнэхөөрөө 200 гаран жэлэй саана Шэтын областиин Нэршүүгэй заводһоо хэды ехэ мүнгэн тийшэ абаашагдадаг байгаа гэжэб. Тэрэ мүнгэнэй уг унгиие шэнжэлхэ хэрэгтэ манай Буряадай мэдээжэ эрдэмтэн,

түүхын эрдэмэй доктор И. Я. Асалханов олохон жэлдэ оролодон, энээн тушаа бүхэли монографи бэшэһэн байха.

Тэрэшэлэн Россин Эрдэмэй Академиин Сибириин отделенийн Буряадай Эрдэмэй түбэй хуушан гар бэшэгүүдэй хадагалса соошье мүнгэн тухай нилээд хонирхолтой мэдээсэлнүүдые олохо болохо. Хуушан монголоор бэшэгдэһэн литературна материалууд соо "хүндэ мүнгэн", "сагаан алтан" гэжэ бэшэхэдэ, платина тухай хэлэнэ гээд ханахаар. Эндэ онсо анхарал татаха юумэн гэхэдэ, түүхэй эдэй хайшан гээд олдодог, яажа малтагдажа абтадаг, хайлуулагдадаг, шудхадаг байһан тухай бэшэгдэһэн материалууд тон хонирхолтой.

Урдань Буряад ороной зарим дасангуудта алтан, мүнгэн, зэд гэхэ мэтэ үнэтэ металлнуудые шудхадаг үйлэдбэри бии байһан.

"Дасангууд ба мүнгэн" гэгээн темээр шэнжэлгэ хээ хаа, нилээд олон хонирхолтой юумэ олохо болохоор. Ушарын гэхэдэ, дасангуудта ламанарай дунда эдэб уран бэрхэ алташа, мүнгэшэ дархашуул, бурхан шудхадаг, эдэбашагта малтамал бэдэрдэг мэргэжэлтэд байһан. Энээн дээрһээ дасангуудай түүхын документнүүдые шэнжэлбэл хонир бэлэй.

Мүнгэнэй түүхэ тухай олохон юумэнүүдые археологуудшье тодоруулжа болохо байна. "Хуннууд болон мүнгэн" гэгээн темээр хуннуудай археологийн 100 жэлдэ зорюулагдаһан конференци дээрэ хонирхолтой хөөрөлдөө эмхидхэжэ болохо гэжэ хананаб.

Мүн баһа Буряад орондо геологуудай хада улануудаар бэдэрлэг хэхэдээ, томо мүнгэ олохон ушаршье бии. Ахын, Захааминай, Баргажанай, Баунтын аймагуудта нэгэ

Мүнөөдэр ханаемнай зобооно ЭДЭБХИТЭЙ АЖАЛҺАА ЭХИТЭЙ

Зунай үе сагай ханаа амархан байдал холодожо байна гээд, ехэ алдуу болохогүй байгаа. Гэбэшье, мүнөөнһөө ута унжагай үбэлэй хүйтэн үдэрнүүдые дабаха, хуралсалай цэнэ жэлье муртэйгөөр угтаха, поли дээрэ урһан ургасаяа гээлтэ хороолтогүйгөөр хуряжа абаха - эдэ бүгэдэ асуудалнууд хойшо олуулашагүйгөөр шийдхэгдэхэ ёһотой болоод байна. Буряад Республикын Правительствын Түрүүлгшын нэгдэхи орлогшо В.К. АГАЛОВ Правительствын заседаниин дүүрэмсээр үнгэргэгдэһэн республикын районуудай өөһэдын хүтэлбэрийн гулваануудай зүблөөн дээрэ эдэ бүхы шухала асуудалнуудые яажа шийдхэхэ тухай хөөрөлдөбэ.

Урданайхидал мэтээр нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн гулваанарые хүл дээрэнь зогсоожо, харюу абаха гурим мүнөө болонхой; мүнөө өөрынгөө дураар боложо, ажал хэрэгүүд тухайгаа хөөрөжэ үгэнэ. Мүнөө нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд республикын засагай зургаанууд тухаламжагүйгөөр юумэ хэхэ,

бүтээхэнь бэрхэ болонхой. Юундэб гэхэдэ, коммунальна ажарые хайнаар хүдэлгэхэ, заһабарилга хэхэ салын хүлэ түлэхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд эгээл хүшэр асуудалнууд ха юм. Хүдэлмэришэд, таряашадта, бүхы хүн зондо мүнгэ үгэнгүйгөөр гансал тэдэнэй эдэбхи үүсхэлдэ найдажа болохогүй байна бшуу.

Зарим асуудалнууд зүблөөн дээрэ тэрэ дороо шийдхэгдээ: В.К. Агалов республикын финансын министерствэдэ зохио даабаринуудые үгөө. Гэхэ зуура районуудта түлишэ үгэхэ тухай асуудалай арсалдаатай байһан тала тэрэниие дахинаа зүбшэхэ гэжэ хэлсэбэ. Даб дээрэ шийдхэгдэжэ болохогүй асуудалнуудшье дайралдана. Жэшээхэдэ, Сэлэнгын райондо мүнгэ зөөри нэмжэ үгэхэ пункт бюджет соо хараалагдаагүй байгаа һэн. Гэхэ зуура, тус райондо заагагүй туһалха хэрэгтэй гэжэ мүнөө элирбэ. Республикын бюджетдэй бүхы мүнгэ зөөриие хубаарилһанай удаа хайшан гээд Сэлэнгын райондо мүнгэн үгэхэ болоноб? Даб дээрэ райондо үгтэһэн мүнгэнһөө зарим хубиение Сэлэнгын аймагта үгэхэ дуратайшуул юрэдөө

олдобогүй. Ушар тиймэхээ асуудалаар ямар таарамжатай шийдхэгдэб абаха ёһотой болоно.

Трансфертгээр ерэнэн мүнгэ республика абахадаа, хүнөө мүнгэ үгэжэ, үбэлдэ бэлдэхэ хүдэлмэри дүүргэхэ арга олоно юм бээ. Мүнөө дээрэ байрын-коммунальна ажар бүхы хүдэлмэрийн гурбанай хубинь дүүргэгдээд байна. Иорон доторнай иимэ байр тохёолдонхой гэхэдэ, манай байдал тэрэ дандаа хайжа бэшэ. Түрүүлшын ээлжэ түлишын-элшэ хүснэ комплексдо мүнгэн үгтэ ёһотой. Түлишэ ба элшэ хүснэ түлөө зээлитэй предпринимат болон эмхи зургаанууд хүндэшг болохонь ха.

Үбиз тэжээл бэлдэхэгээр хуряалга олон хүнэй зобооно. Мүнөө дээрэ тэжээлэй 17 процент бэлдэгдээд байна. Тийхэдэ хуряалгада хабаадуула конбайнуудай 50 процент заһабарилагдаа республикын хүдөө ажарын эдэе хоолой министр Семёновой элдэб хэрэгтэ таарамжатай байбагүй. Таряанай ажалай үрэ

Түрэл ороноймнай түүхэхээ

килограмм хүрэтэр мүнгэнэй олдоһон тухай хураг дууддаг. Бүри урдань хэдэн арбаад, зуугаадшье килограмм зөгнүүритэй мүнгэн олдодог байжа болохо.

Мүнгэн тухай хэлэхэдэ, алта дурдалсаагүйдэ аргагүй.

Тэрэнэй һүүлдэ Совет засагай тогтоһон саһаа хойшо баһал оронсоо юрын зоной байгаалиин алта, мүнгэ олзборилхо, бэдэрхэ хэрэгые хориһон Сталинай шанга хуули гараһан юм. Хуушанай үбгэд, хүгшэдтэй хөөрөлдөхэдэ, тэрэ үедэ алтан,

болошоо. Энээн дээрһээ газар нютагуудай хуушанай нэрэнүүдые олохо, хэрхэн шадаа хаа, нилээд хонирхолтой юумэн эрхэ һэн. Жэшэнь, үшөө олохон гол, горхо, ууланууд Мүнгэн, Мушгэ, Алдан, Алтата, Алташа, Зэдэ

МҮНГЭН - МҮНХЭ ЭД

Байгаалида эдэ хоёр металл сугтаа шахуу зэргэлжэ байдаг гэжэ үнийнэй мэдээжэ. Заримдаа тэдэ хоёр хамта холисолдонхой байдаг. Жэшэнь, 583-дахи холисын алтанда 58,3 процентнь алтан, 41,7 процентнь мүнгэн байдаг юм. Харин бүхыдоо сөбэр, заахашье холисогүй 100 процентын алтан байгаалида үзэгдэдэггүй.

Гадна бүри урдань платины мүнгэн, сагаан хүндэ мүнгэн гэжэ буруу тоолодог байһан. Платина гээшэ юрын мүнгэнһөө хүндэ, алтанһаашье дээгүүр сэнгтэй металл шуу.

Эндэ үшөө нэгэ иимэ юумэ хэлэжэ болоно. Буряад орондо урдандаа юрын зоной алта, мүнгэ олзборилхонь хорюултай байһан. Илангаяа буддын шажантан тиймэ хорюул шангаар хэжэ эхилһэн. 200 жэлэй саана Захааминай аймагай Санага нютагта түрүүлшын дасан баригдахада, мүнгэтэ добуун дээрэ бодхоогдон юм гэхэ. Тийгээд Зүүн-Адаг газарташье баһал мүнгэ бэдэрхэнь хорюултай болоо һэн. Удангүй 1838 ондо Россин хаанай хууляар үнэтэ металл, шулуу бэдэрлэгдэ шанга хиналта, хорюул тогтоогдоо бэлэй. Энэнь ямар зорилготой байгааб гэхэдэ, агууехэ эзэн хаанай зөөри хэрэгсэл гэжэ соносхоод, байгаалиин баялигуудые гол түлэб өөһэдөө эзэмдэхээ, мэдэлдээ абахаяа ханаһан хэрэг гэжэ ойлгохоор. Тийгэжэ байгаад, хаанта засаг алта, мүнгэ олзборилхо талаар зүбшөөл (лицензи) хирин гүрэнэйхидтэ ямаршье хаизарлалтагүйгөөр үгэдэг һэн.

мүнгэн тухай ама гараханшье аюултай байһан гэлсэдэг. Хүнүүд өөһэдөө мэдээд, тиймэ малтага, бэдэрлэг хэбэл, дары түрмэ түлшэдэ хаагдаха байгаа бшуу. Эгээл тэрэ үедэ Хурамша, Кокорино, Калёново шадар алта бэдэржэ байһан хитадууд ажаллаа зогсоогоо юм.

Энэниие юундэ дурданабши гэхэдэ, тэрэ сагай хорюул тухай документнүүдые уудалжа үзэбэл, хаана алта, мүнгэ бэдэрхэ хүдэлмэри хэгдэдэг байгаа гэжэ тэрээн соогуур газар нютагуудын тодоор заагдаһан байхал ёһотой. Тиймэхээ мүнөө сагта ехэ хорюулай үгы болоод байхада, мангай Буряад Республикын арад зон байгаалиингаа баялигуудые өөһэдөө бэдэрхэ, хэрэглэхэ эрхэтэй ха юм.

II. ГАЗАРАЙ НЭРЭНҮҮД ЮУ ХАРУУЛНАБ?

СИБИРИН арадууд, тэрэ тоодо Буряад оронойшье зон газар нютагуудта топографическа нэрэ (топонимика) үгэхэдөө, энээндээ гүнзгэе үдха шанартайгаар хандадаг байгаа гэжэ ойлгохоор. Жэшэнь, нютаг бүхэндэ заахан гол горхонууд, хүтэл дабаан, хада уула, хүнды жалганууд хуу өөр оорын нэрэтэй байдаг гүб даа. Тэдэнэй бүхы нэрэнүүд топографическа карта дээрэ тодоор тэмдэглэгдээгүйн харамтай. Хожомшоог тээ тэдэ газарнуудай нэрэнүүд ород нэрэнүүдтэй холисолдоод, ойлгогдосогүй худхалая

гэхэ мэтэ нэрэнүүдтэй байдаг. Тиймэ нэрэ дэмы үгтэ ёһотой. Сагаан, Улаан нэрэнүүдые баһал нэрэ удаха шанартай. Тусхайн Сагаан-Горхон, Сагаан-Гээ хаа, кварц болон алтын платинатай холбоотой болохо. Улаан хада, Хар Горхон гэхэдээ, тэрэнь шпирит, халькопирит шулуу газар байгаа аалам? Тиймэ үнгэтэй шулуунуудай газарта алтан, мүнгэн, платина гэхэ мэтэ болохо. Хара үнгэтэй шулуу газарта марганец, тэрэнь баһал алтан, мүнгэн магадгүй. Ногоон үнгэтэ малахит шулуутай газарта алтанай, мүнгэнэй хэбтэ бэшэ байдаг.

Жэшэнь, Хори, Хая хоёрой хоорондо үнэтэй малахит шулуу газарые тэндэхи зон гэжэ нэрлэдэг. Энэнь удхатай, хүхэ шулуу (лазурит) газар. Тэрэ мүнгэтэй, алтатой газар болоо аа гү гэхээр.

Мэдээжэ шэнжэлэгшэ Л.А. Абаев бэшгүүд соо "Алтан "Сутайн алтан обоо", "Сагаан алтан обоо" гэгээн үгэнүүд дайралдадаг. Нэгэ жэшээ округто, Нэршүүгэй газар "Мүнгэтэй" гэгээн нэрэнүүд бии. Саашань-Серебря Золотинка гэжэ горхон нэрэнүүдые ушарна талаарта манай эндэ Хаймагта Алтан-Булаг гэжэ тухай дуулаагүй зон ёһотой. Олон хөөрөлдөхэдэ, Байгал Байкальск Слюдянка хоёрой хоорондо

байгаа оной сентябрийн 18-да үнгэргэгдэх хүүдөө ажахын продукция худалдаагын яармаг дээрэ харагдана бээ.

Бүхы районуудай таряа хуралгада туһалхабди гэжэ республикын Правительствоо найдуулба. Гэбэшье хүн зоной эдэбхи үүсхэл, эмхитэй хүдэлмэри заагагүй хэрэгтэй гэжэ правительствын заседани дээрэ хэлэгдээ.

Республикы Правительствоын Түрүүлэгшын орлогшо А. Ч. Нимаева буралсалай шэнэ жэлдэ бэлдхэлэй хүдэлмэрийн ябаса тухай зүблөөндэ хабаадагшадта мэдээсэбэ. Республикын Президентын нөөсэлгын жасааа ехээр хуушархан бургуулинуудые заһабарилха хэрэгтэ мүнгэн үгтөө. Мүнгэ зөөрээр бага хүнүүдтэ туһаламжа болгон түрүүшынхөө бургуулида ошохо үхибүүдэй үмдэхэ хубсаһан оёгдожо, түлбэриггүйгөөр үгтэхэ хүдэлмэри ябуулагдана.

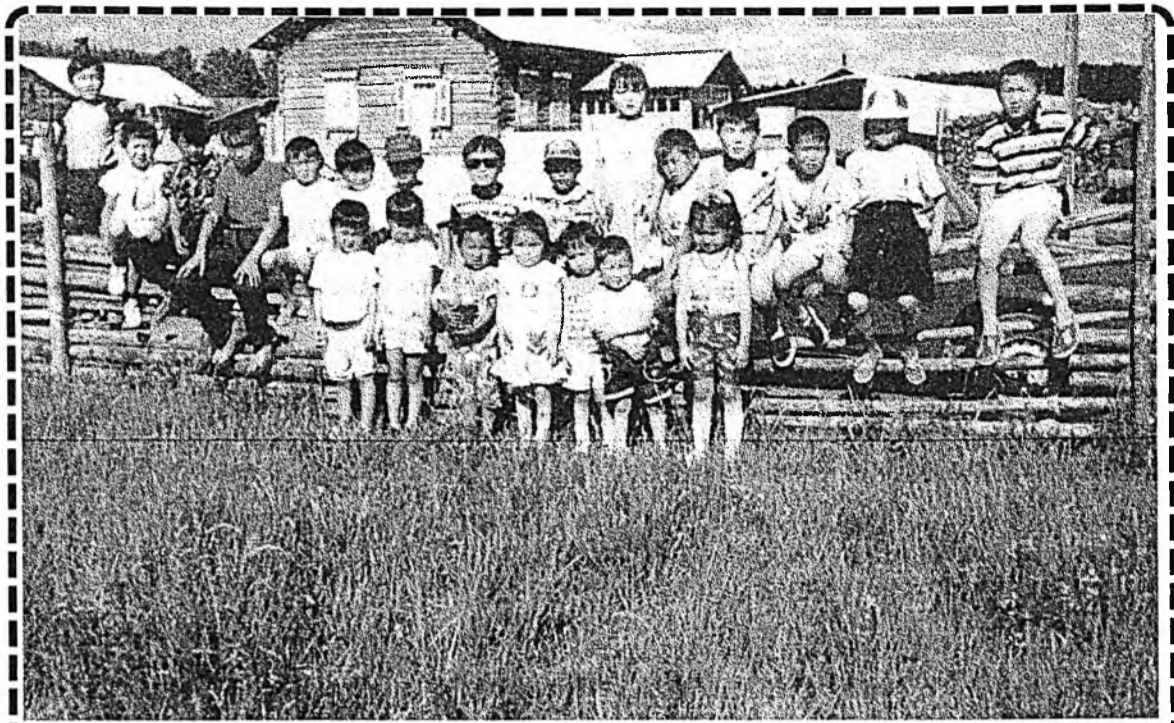
Правительствын гэшүүд август нарада болохо багшанарай конференцинуудтэ хабаадаха юм. Тэдэ конференцинууд дээрэ хүшэрхэн хөөрөлдөөн болохо гэжэ багсаагдана, тиигэбэшье республикын Правительствоо багшанарай коллективүүдхөө холоодохо эрхэгүй. Республикын багшанар саг болзортгоо салингаа абанагүй, олон бургуулинууд заһабарилгадана

мүнггүй байдалда оронхой хая юм.

Республикы Правительствоын Түрүүлэгшын орлогшо А. Ч. Нимаева үбшэн тахалһаа һэргылхэ асуудалда горитой анхарал хандуулха шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Халуун тахалһаа һэргылхэ талаар хэмжээнүүд абтабашье, иимэ аюулгүйсэдээр хойшолоулагдаа гэхын аргагүй гэжэ тэрэ нэмэбэ. Тэрэшэлэн бусадшье халдабарита үбшэн дэлгэржэ болохо байна. Ушар тиймшээ нотаг нотагуудай хэблэлдэ санитарно-гэгээрэлэй хүдэлмэриэ нуладуулжа болохогүй, энэ талаар онсо анхаралтай байхые аймагуудай өөһэдын хүтэлбэрийн гулаанарта һануулба.

Пенсионернүүдтэ анхаралаа нуладуулхагүй, тэдэндэ шадалаараа туһалха хэрэгтэй гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Олонхи ушарта имагтал пенсионернүүдэй абадаг мүнгэнэй хүсөөр гэр бүлэнүүд ажамидаржа, ажаллажа байна бшуу. Трансфертээр ерһэн мүнгэ хубаарилхадаа, энэниие хараада абаха шухала. Тодорхойлон хэлэхэдэ, республикын нэгшье район июль нарада абаха пенсийн мүнгые хүсэд түлөөгүй байна хая юм.

Республикын Правительствоо эдэ үдэрнүүдтэ трансфертээр мүнгэ абаха байбашье, хүнүүдэй салин хүлэ түлэхын тула

Хүхэ мүнгэ тэнгэри дор Хүгтэй хүхюун шууялдаһаар Хүн болохо үетэмнай,

Хүдөө нютагаа суурхуулхат, Холо ойроор ябахалта, Ходол һанажа ябахалта!

В. ВАНЧИКОВАЙ фото.

банкнуудһаа урьһаламжаар мүнгэ абаха гэжэ хараална.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствоын хэблэлэй албан.

АМЕРИКАН ЭМШЭД — ЗАХААМИНДА

1991 ондо "Байкал-Мичиган: нуурнуудые абарая!" гэхэн урятай фестиваль үнгэрөө бэлэй. Энэ ехэ үйлэ хэрэг үнгэргэхэнэй һүүлээр "Иллинойс хотын болон Россин экономикын, соёлой институт" гэхэн нигүүлэсхы сэдхэлэй эмхи байгуулагдаһан юм. Тус эмхидэ американ 4 эмшэд оролсоо һэн.

Байгал далайе хамгаалхын, арюун сэбэр байлгахын тула Байгал шадарай нютагуудта ажаһуугшадтай эрхэ байдалда анхаралаа хандуулжа, хоёр талаһаа тусхай программа зохёогоод, ажал ябуулаха гэхэн һанамжанууд хэлэгдэһэн байгаа. Энэниие хүсэндэнь оруулха, ажабайдалда нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор манай республикын Элүүрые хамгаалгын министерство Америкын нигүүлэсхы сэдхэлэй эмхи хоёрой хоорондо холбоо барисаан байгуулагдаа һэн.

Гүрэнэй экономикын доройтолго арад зоной элүүр энхэдэ тон муугаар нулоолжэ байһаниинь эли. Манай республикые абажа харахада, һүүлэй үедэ эхэнэрнүүдэй нарайлаага жэлһээ жэлдэ үсөөрнэ. Захааминай аймагта 1992 ондо 12600 үхибүүд тоологдожо байһан һаа, 1995 ондо 10375 үхибүүд тоологдоно. Үнгэрһэн жэлдэ Захааминай аймаг нарай үхибүүдэй һана баралгаар республика соогоо түрүү һуурида гараа. Гансашье манай аймагта бэшэ, бүхы республика соо эхэнэрнүүдэй, нарай нялаха хүүгэдэй элүүр энхые хамгаалга хүндэ байдалда оронхой.

Тиин республикын Элүүрые хамгаалгын министерство Америкын нигүүлэсхы сэдхэлэй эмхи хоёрой хоорондо үнгэрһэн уулзалгануудай дүнгүүдээр Буряад орондо нарайлаалгын албанда ушардаг дутагдануудые усадхажа, ажалынь һайжаруулаха тусхай программа зохёогдоо. Энэ хэмжээ ябуулгын мүнгэ һомолхо харюусалга америкын эмшэд бэе дээрээ даажа абанан юм.

Эмшэдэй зохёон байгуулһан тусхай программа бөлүүлгэдэ, манай талаһаа туһа хүргэхэ хэрэгтэй ааб даа.

Тиймэхээ үнгэрһэн жэлэй ноябрь нарада Буряад Республикын Правительствоын Түрүүлэгшын орлогшо А. Ч. Нимаева түрүүтэй манай түлөөлэгшэд США ошоходоо, энээн тухай тобшо тэды хөөрөлдөө хэһэн юм.

Нёдондо жэлдэ республикымнай эмшэд Висконсин штадай Райнлендер хотын клиникэдэ стажировка гаранан байна. Тус клиникын врач-гинеколог Дороти Скай энэ хоёр талын ажал ябуулгыг хүгжөөхэ талаар ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаба. Нёдондо Дороти Скай Баргажанай болон Хурамхаанай аймагуудаар ябажа, тэндэхи эмшэдэй ажал хүдэлмэритэй танилсаһан байгаа. Мүнөө үедэ Захааминай аймагтай медицинын нэгдэлэй ахмад врач Д. Д. Доржиев урид тус аймагуудта ажаллажа байхадаа хольн айлшадтай танилсаһан, тэрэнэй оролдоогоор мүнөө һаяхана американ эмшэдэй түлөөлэгшэд баһал аймагтамнай ерһэн байна.

Дороти Скайтай хамта делегациин бүридэлдэ нигүүлэсхы сэдхэлэй эмхиин президент Дайана Олмен, Доротиин эгэшэ Хелен Скай гэгшэд ябалсаа. Эхэнэрнүүдэй, нарай хүүгэдэй элүүр энхые хамгаалгын албанууд ямар эрхэ байдалда хүдэлнэб, энэ талаар юун хэгдэнэб гэжэ эмшэд ехэтэ һонирхоо, ажалынь анхаралтайгаар хаража үзөө. Саһага, Ёнгорбой нютагуудаар ябажа, тэндэхи эмшэлэгшын газарай хүдэлмэритэй танилсаба.

Америкэхээ ерһэн айлшадта манай нютагай үзэсхэлэн һайхан байгааһаа, хүндэмүүшэ зон ехэтэ һайшаагдаа.

Н. ГАРМАЕВА.

(Мунгутай байжа болоо) гэжэ нэртэй газар бии гэжэ һая дуулаа һэм. Энэнь Мүнгэтэ, Мүнгэтэй гэхэн үгэ бэшэ аа гү? Тээсгэн тэндэһээ халлар асаргад Улаан-Үдын дэлгүүр дээрэ худалдажа байһан нэгэ хүнтэй хөөрөлдэхэдэмни, тэрэ иигэжэ хэлээ һэн: Мангутай гэжэ газарта хада уулануудай шалангуудаар хэзээ нэгэтэ халгагдан багашаг нүхэнүүд, ургамалда дарагданһан доошон гүнзэгхэн хүндэ нүхэнүүд (шахта) байдаг. Тэдэнь анхандаа зоной алта, мүнгэ бэдэржэ, газар онгиһон нүхэнүүд байжа болоо. Нээрээшье, урдань Буряад ороной олохон нютагуудта мангатаа ерүүл хитад зон, мүн ородуудшье алта, мүнгэ бэдэржэ, олзоборилдог байгаа гү даа.

Тэрэшэлэн буряадууд нуулагүйхэн доохонуур баһал малтага, бэдэрэлгэхэдэ һаабза. Нютаг бүхэндэ шахуу урдань өөһэдын уг унгиа дамжажа ерһэн түмэршэ, алташа, мүнгэшэ, зэдэшэ дархануудай байһан ушар олон юумэ тайбарилжа үгэнэ. Тэдэнэр хаанаһаа, хайшан гээд алта, мүнгэ, зэд, туулга гэхэ мэтые абажа, хайлуудаг, шудхадаг байгаа? Энэнь хуу оорын нюусатай, үеһөө үедэ дамжуулагдадаг байжа болоо.

Зэдэ нютаг эдээр баян гэжэ үнэй мэдээжэ. Олон жэлэй саана тэндэхи угай мүнгэншэ, эдэшэ дархан Радна Дампилович Нохоровтой хөөрөлдэхэдэмни, нэгэ газарта 20 сантиметр зузаан улаан эдэй хэбтэшэ бии юм гэжэ хэлээ агһа һэн. Тэрэ мэтээр нютагуудайнгаа алта, мүнгэнэй, эдэй хэбтэшэ-баялигуудые мэдэхэ, олохо шадаха хүнүүд байһан ааб даа. Харин тэдэнэй нюусануудаа олондо мэдүүлэнгүй һана баранһанинь харамтай. Мүнөө сагта алтан, мүнгэнһөө гадна платина (сагаан алтан, хүндэ мүнгэн гэдэг) ялангаяа ехэ үнэтэйдэ тоологдоно. Энэмнай алтан, мүнгэндэ орходоо нураггүй ехэ халуунда (1800-һаа 2500-3000 градуса) хайлуулагдадаг металл. Тиймэхээ манай эндэхи дархашууд бүхэли (самородок) платина олохол, тэрээгээр эдэб зүүдхэл, гоёолтонуудые хэдэг байгаа хаш гэхээр. Ушарын юуб

гэхэдэ, урданай эхэнэрнүүдэй гоёлой хубсаһанда платинаар хэгдэһэн тобшо, зүүдхэл үсөөн нэгэ дайралдадаг. Мүнөөнэй Захааминай, Ивалгын, Хорини, Баргажанай, Баунтын аймагуудай газар дээрэ урдань алтатай-платина, платинатай-алта абадаг руднигууд байһан гэдэг. Тийхэ үедэ платина гээшье зон мэдэдэггүй. Тэрэниие сагаан алтан, сагаан мүнгэн, туулган гэжэ тоолодог һэн.

III. ЭДЭ БҮГЭДЭ ЮУНДЭ ХЭРЭГТЭЙБ?

ГАЗАР ДАЙДЫН баялигай хэдэн зуун, мянган жэлдэ хэндэшье хэрэггүй миин хэбгэхэдэнь һайн гэхын аргагүй. Илангаяа дэлгүүрэй харисаанай үедэ хүн зоной али бүхы аша туһатай ажал хэжэ, бүхы аргаар хоолойгоо тэжээхэ, мүнгэ зөөри олохо сагай ерээд байхада, байгааалингаа баялигы миин дараад нуухамнай хэр зүб бэ?

Буряад зон хэр угһаа хада уулын баялигуудые онгилохо, урбуулхагүй, энэ нүгэл гэжэ тоолодог байһан ааб даа. Үнэндөө, урдань хаанта засаг, совет хуулишы, мүн буддын шажаншы юрын зон алта, мүнгэ бэдэржэ, баяжахын аралжаа наймаа хэһын тула бү хомхойрог гэхэн удхатайгаар тиймэ хорилто хэдэг байгаа бшуу.

Мүнөө тиймэ юумэн үгы болоо. Нютагай алта, мүнгэ болон байгааалин бусад үнэтэ зүйлнүүд арад зоной, хүнүүдэй аша туһада хэрэглэгдэхэ ёһотой ха юм. Бээ даһан Буряад Республикын дэлгүүрэй харилсаанда ороод байхада нютаг, аймаг бүхэнэй зон өөһэдэньгоо газар дайдын байгааалин баялигуудые өөһэдөө мэдэжэ, арга боломжынгоо зэргээр ашаглан хэрэглэхэ эрхэгтэй. Тэрэгүй һаа, хайшан гээд түргэн хүл дээрээ гараха, экономика байдлаа һайжаруулаха?

Гэбэшье энэ миин зоргондоо, хаа хамаагүйгоор хэгдэхэ ёһогүй ааб даа. Тиймэхээ манай эдэбхитэдэй бүлэгэй үүсхэлээр саашадаа "Мүнгэн зүйлнүүдые бүтээлгэ һэргэхэ тухай" Буряад Республикын тогтоол гаргахаар бэлдэгдэжэ байна. Тус тогтоолой алта һаа, алта, мүнгэ,

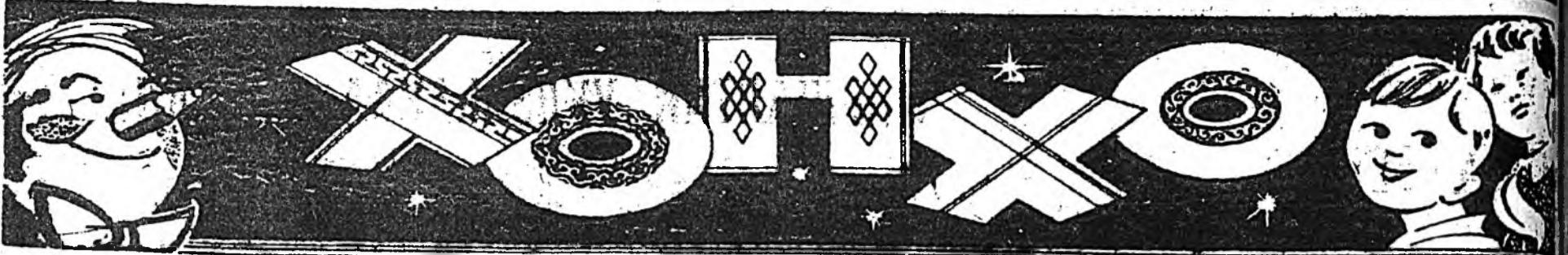
зэд гэхэ мэтые малтан абаха, бэдэрхэ нютагуудай хадын-малтамалнуудай шэнэ промшленность хүгжөөхэ аргатай болохо бэлэй. Энэ тогтоолой баталагдан абтабал, алта, мүнгэ гэхэ мэтые бэдэрхэ, малтаха зүбшөөл хүнүүдтэ үгтэхэһөө гадна тиймэ хэрэг эрхилхэ дуратай зоние урмашуулаха, али болохо хүнгэлэлтэ хуулиин ёһоор тэдэндэ олгогдохо ушартай. Тийгэбэлаймагуудай өөһэдэньгоо хүтэлбэрилгын захиргаанууд тусхай геологическа таһагуудтай боложо, бэдэрэлгын хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр ябуулаха аргатай.

Харин мүнөө юун боложо байна? Илангаяа хүдөөдэ залуушуул ажалгүй, хэхэ хүдэлмэригүй, зайха, архи намнахаһаа ондоо юумэгүй болошонхой. Тэрэһэнһээ байтагай хамтын, үмсын ажалтай зоншы халуун хүдэлмэрийн захарта сүлөөтэйдоо баһал зүбшөөл абаад, алта, мүнгэнэй байхаар газар оложо, тэндэ бэдэрлэгэ хээд, шорой, шулуу утаабал, эсэстээ өөһэдтөө, зондошы туһатай ажал бүтээхэ һааб даа. "Ябаһан хүн яһа зууха" гэдэг гүбэ.

Гүрэн түрын зүгһөө геологи гэхэ гү, али ашагта малтамал, үнэтэй зүйлнүүдые бэдэрхэ хэрэгтэ анхаралай ёһоор табигдахаяа болёод, энэндэ мүнгэ зөөрийн өөдтэй һомологдоогүй байхада, хүн зон өөһэдөө энэ талаар ехэ юумэ хэхэ, бүтээхэ аргатай. Гансашье байгааалин алта, мүнгэ бэшэ, барилгын шулуу шохой, элшэ хүсэ үгэдэг зүйлнүүдые - нефть, газ, нүүрһэ, хүлээр гэхэ мэтые бэдэрхэ, бага багаар ашаглажа болохо байна.

Мүнгэн тухай үшөө юу хэлэхэб гэхэдэ, энэмнай яһала үнэтэй, али бүхы зүүдхэл, юумэнэй гоёолто болохоһоо гадна, тэрээгээр хэгдэһэн аяга, халбага, һэрээ гэхэ мэтэ хүнэй бсэдэ һайн. Жэшээнь, мүнгэн аяга соо сай, һү, уһа хээд уухада тон сэбэр, эдэб муу бодосууд үгы байдаг юм. Урдань буряад зон мүнгэн халбага, аяга, амһарта гэхэ мэтые үнэтэйгөөр сэгнэдэг байгаа бшуу.

А. КОВАЛЕВСКИЙ, геолого-минералогийн эрдэмэй доктор.

МИХАИЛ БАТОИН...
Байгша оной ноябрь
нара соо жаран наһанайнгаа
жабхаланта оёе тэмдэглэхээс
байһан мэдээжэ уран зохёолшо,

дохолон шаазгай" болон бусад
зүжэгүүдын хүүгэдтэ
зорюулагдаһан юм.

1989 ондо Бүхэроссин
радиогоор соносхогдоһон
хүүгэдэй радио-зүжэгүүдэй
тусхай конкурсын дүнгөөр
"Алтан мундартын ноууса"
(ородоор "Тайна золотой
Мундарт") гэхэн зүжэгэйнгээ
түлөө М. Ж. Батоин дипломдо
хүртэһэн байгаа.

Харин "Ногоодой сэсэн
хатан" гэхэн пьесээрнь
табигдаһан зүжэгтээ "Ульгэр"
театрайхид Киевтэ
үнгэргэгдэһэн уласхоорондын
хоёрдохи фестивальда
хабаадажа, баһал дипломоор
шагнагдаа һэн. Энэ зүжэгтэ түрэл
орондо ори гансаараа түлөөлэһэн
"Ульгэрэй" коллектив
амжалтаараа омогорхоо һэн.
Киевтэ болоһон Буряад
Республикын соёлой үдэрнүүдтэ

болон түрэлхидэй һонорто
дурадхаһан байна. "Буряад
үнэн", "Байгал", "Хараастай"
журналнуудта хүүгэдтэ
зорюулагдаһан зохёолнуудтай.
Сагаалганай найруулгануудтай
саг үргэлжэ хэблэгдэжэ байһа
юм. һонноуша сэдхэлтэй, даһар
дажарта эсэргүү хүсэлтэй байһан
Михаил Жалбуевичтэй чечен
арадай үльгэрнүүдтэ оршуулжа,
"Үнэндэ" толгилуула
һэн.

Сагаан харын найр нааман
зохёолнуудыг бэшэдэг, "Ульгэр"
театрта ходоодоор
найруулгануудаа дамжуула
байдаг Михаил Жалбуевичтэй
һаяхан "Арбан хоёр жэл" гэхэн
хүүгэдтэ зорюулагдаһан
онтохонуудайнгаа ном хэблэжэ
гаргуулаа. Тэрэһэнэй
республикынгаа Эрхэ
һуралсалай министерствын
захилаар һуралсалда хэрэгтэ
хүүгэдэй һонирхохо номо
хэблэхэ түсэбтэй, эндэ түрэл
эмхинүүд туһалха бээ гэжэ
найдаха дуран хүрэнэ.

Ушөөшье олон һонин шуудан
найруулгануудыг, пьесэнуудыг
хүүгэдтэ зорюулан бэшэжэ
зохёохо бээ гэжэ найдаха
зуураа, хүүгэдэй сэдхэл эрхтэ
баясуулаха, жаргуулаха, хэрэгтэ
гэжэ оролдодог, элдин һайхан
тоонтынгодо, республикынгаа
эдир уншагшадые дэмжэжэ
үргэхэ, һонирхуулаха гэжэ
сэдхэхэдэг уран бэшээшье
зохёохы ульһатайгаар
ажаллахые хүсөөд, һайхан
һайхание үрээгээд, Михаил
Жалбуевичтэй зохёолнуудтай
"Хонхо" хуудандаа гаргал
багшанарай, һурагшадтэ
анхаралда дурадханабди.

Б. ОРБОДОЕВ

ҮХИБҮҮДТЭ МЭЭХЭЙ
УРАН ЗОХЁОЛШО

Түрэл нютаг тухайгаа иигэжэ
бэшэһэн юм: "Сэнгүүхэн юм даа,
сэнхир номин огторгойтой
тоонто нютаг Эдэрмэгнай.
Налагай бооритой хада
гүбээнүүдэй хаяагаар ургы
сэсэгэй һалбарха хирээр,
уняарта дайдымнай зэрэлгээтэн
байхада, уянгата долгин
тэнгэрийн уудамһаа шэнхинэн
байдаг лэ. Эгээл энээхэн үеэр
Хэжэнгэ голнай үбэлэйнгөө
нойрһоо һэрихынгээ урдахана
эрдэнь тэнжэһэн эдир
үринэрэйнгөө сэдхэлэй
хүбшэргэйдэ урихан уянгаар
һэбшээдэг юм даа.

Энээхэн үлгы дэмбэрэлын
уяһандальбэтэ сэсэгээр тэдэнэй
сэдхэлдэ һалбаржа, арюухан
хангалаараа хүмүүни үринэрэй
бодолыг баясуулаһан үргэдэгийн
холо саанаһаа, магад, үндэр
холын түбинһөө заяатайшые
аалам? Иймэ гэрэлтэ оюун
бблигэй ошото сэдхэлтэй энэ
түбидэ түрэхэ заяанда хүртэхэ
хуби ямар дэмбэрэлтэй
үйлэнүүдһээ бүридэдэг хаб?

1955 ондо зохёохы ажалын
харгын эхи татаһан Улаан-Үдэ
хотын 1-дэхи интернат һургуули
дүүргэһэн залуу хүбүүн Дондог

Улзытуевай, Даша Дамбаевай
шүлэгүүдтэ аргагүй дуратай,
өөрөөшье шүлэг, расказуудые
зохёодог байгаа.

Хүүгэдтэ мээхэй уран
зохёолшо Михаил Батоинай
хуби заяан үхибүүдэй
ажабайдалтай холбоотой һэн.
Алдар суута Владимир
Маяковскийн "Залхуу зайран
Власай түүхэ" гэхэн хүүгэдтэ
зорюулагдаһан зохёолынь
Михаил Жалбуевич буряад
хэлэн дээрэ оршуулаһан юм. Тэрэ
саһаа хүүгэдэй уншаха олон

тоото онтохо үльгэрнүүдые,
расказуудые, хүүгэдэй
пьесэнүүдые зохёожо толгилон
байна.

Тиыхэдэ олон пьесэнүүдын,
найруулгануудын Буряадай
хүүгэдэй болон эдиршүүлэй
"Ульгэр" театрта табигдажа, бага
наһанай харагшадай дура
сэдхэл буяагаа һэн.
Жэшээлхэдэ, "Алтан Мундартын
ноууса", "Ногоодой сэсэн хатан"
(Х. Намсараевай үльгэрэй
удхаар), "Муура багша",
"Долоон ногоон үндэгэтэй

мүн лэ энэ зүжэгийн хоёрдохиёо
харуулагдаһан юм.

Буддын шажан тухай
бэшэгдэһэн гурбан пьесэ М. Ж.
Батоинг бэшэжэ, хүүгэдтэ
зорюулаа. Тэдэнь дээрэ
дурсагдагша "Муура багша",
"Долоон ногоон үндэгэтэй
дохолон шаазгай", мүн үшөө
нэгэ пьесэ бэлэн болонхой.

Эрдэмтэ лама, багша байһан
Ринчин Номтоевой "Аршаанай
дуһал" гэхэн зохёолые эрдэмтэ
Г. Н. Очироватай сугтаа уран
зохёолшо оршуулжа, хүүгэдэй

М. БАТОИН
ШҮЛЭГҮҮД

ХААША

Котелок сооһоом уурал
набааша
Халуухан эгэемнай гэршүүхыл
хааша...
Шатаар дээгүүр ресторани,
кафе
Шанажа шадаха гү шимэ эгээ?

Совет Арми, 1956 он.

Ханхыш даа, баямни,
Хаба шадалаа гаргыш даа.
Солото омог нүхэрэймни
Сэдхэл зүрхын дайрыш даа.
Нюсэгэн улаараа гэшэхэн
Нютагийн шарай һануулыш.
Түрэн дайрын горходой
Түргэн аялга һажаагыш.
Илдам инаг басагагайн
Ирагуу уянгаар дуулалыш.
Шэгшэ хүсээ гамнангүй,
Шадал сооһоом таталалыш.

Совет Арми, 1957 он.

ХАДЫН ГОРХОН

Харьялна, бурьялна
Хадын горхохон.
Хөөһэтэнэ, салгидана
Хайшаашыб яран.
Хадын горхон,
Хэлыш намда
Хаанаһаа шагханан
Хүсэн бэе шамда?
Хүхюун солгёон

Хурса хэлэндэ
Хаана һураабыш,
Заалгаабыш хэндэ?
Горхохон оороо
Намда хоороо,
Байһан ноуусаа
Тайлан харюусаа:
—Түрэн дайдамни
Тэжээгэ юм даа.
Түрэл нютагын
Тэжээгэ юм даа.
Хүсэ шадални
Тэндэһэл юм лэ.
Хурса хэлэмни
Тэдэһэл юм лэ.

1962 он.

Хүбүүмни үгтөөгүүр
Хуршынгоо гэрэй хоолойһоо
Утаанай уухые
Обдоржорхоо сонхоороо.
Нилээд удаан
Нэнэжэ сонхогоо зогсоо,
Түрүүшынхивэ утаа
Түхэдэл тэрэ обёороо.
Хүбүүхэмни, энэмнай
Хүршэмнай галаа түлээл даа.
Хүгэлмэридоо ошохоёо
Халуун эгээгэ бэлдэнэ даа.
Харин шуулайтай,
Хара тортог малгайтай
Үхэлтэ утаан
Үе наһан соош бү байһай.

Хөөрхэ һуурин, 1961 он.

ҺАЙНҺАА—ҺАЙН

(Үгүүлэл)

"Хүүгэдэй хэлэ амаар бурхан үгүүлнэ" гэхэн
арадай сэсэн үгэ бии. Энэ үгын гүн удхые ухаалдин
ойлгохо сэнэггүй ябадагнай харамтай юм даа.

Эндэ тобшохоноор нэгэ ушар дурдаһуу.
Нэгэтэ үдэшлэн албата ажалһаа ерээд, буддын
сурталай ном уншажа һуубаб. һаял хэлэндэ
ороһон аад, үргэн долдой болоһон зээ басагамни,
саарһа, харандааш нэтэрүүгээр эрижэ,
хашартайгаар хажуудамни гонгинобо. Бэһэнэ холо
болгохо гэхэдэмни, һөөргэдэбэ:

—Эшхэбтэр байна даа. Үбгэн баабай болоһон
аад, энэ ном һаял уншажа байна гүш? Эдэнишени
би хуу уншаһан, мэдэхэ хүн гүбии даа...

—Юун гэжэ мэдэхэ хүмши?

—"Ум маани бад мээ хүм" гэжэ... Ойлгобо
гүбши даа?

Стал өөдэ үлмы дээрээ үндыжэ харадаг аад,
хүнһөө саагуур дуугардаг ямар үрэ бэе гэшэб?

Эрдэнитэ хүн бэе ологшод бүхэнэй сэдхэл соо
будда байдаг юм гэжэ Шэгэмүүни суртал соогоо
номнодог. Эгээлэй байдалай хирэ бородо
дайрагдаагүй хүүгэнэй мээхэй үнжэгэн арюухан
сэдхэлдэхи буддые бидэ аршалха, химгадаха, али
болохоор тэдэхын орондо тоөрилэй манан соо
түгэншэлжэ ябадагаа ойлгодоггүй аад, тэдэндэ
һургаал үзүүлбэ гэшэбди гэжэ мунхагтадагнай
али олон бэ? Хэлбэрхэй энэ оршолонтын байдалые
бидэнэр өөһөдоол бүрил хүрмэдүйлэн худхажа,
бусайданхай зангилаа болгожо, өөһэдтөөл түүдхэр
татажа, хойто үенүүдэйнгээ зондо тодхорой үрэхэ
тарижа ябадагаа хэзээ ойлгодог болохо юмбиди
даа. Эдэ үгэнүүдэмни тойрожо байжа, эхэ

байгааимнай, сагай ошохо бүри хүн амита
сэдхэлэй доройтолго сэхэ гэршэ боллоо.
"нюдөөрөө нүгэлөө хараха" гэхэн үгэй
нэрбүүлхэ тухандаа ороод байһамнай
харагдахань холо бэшэл. Иймэл хадамнай хожо
хольн сагта "тохойн шэнээн бээтэн, түүн
шэнээн моритон" болохо үедэ орохот гэжэ будд
сурталай судар соо хэлэгдэһэн байгаагүй,
аабза? Бурхан зайлуул даа, тиймэ заяанһаа үе
үедэ!

Олонитын үйлын үрэхөө (карма) эрхэ
дулдыдаадагыя бол, хүн бүхэн сэдхэл
арюудажа ябахандаа, бүгэдэ зоной түлөөдэ
туһа хэдэгээ һайн ойлгодог байг лэ. һайнһаа
гэжэ хэлсэдэг лэ гэшэ ха юмбиди.

"Тэнгэри бурхадта наманшалаашые һаа,
алга бү бай" гэжэ баһал хэлэгдэдэг ааб.
Өөрынгөө сэдхэл химгадан заһажа абаха сэдхэл
һаа, одоол мүнөөхи духынгаа сооротон
бурханда мүргэ, ямар һайн үрэ гарахадаа. Мун
уншажа, эрхи татажа һуугаа: "Хүбүү-аан,
хашарагнай хэр тарган байба?"—гэжэ һуу
хүгшэнэй үльгэртэй.

Сэдхэл соо бии байгаа буддые арюун тэдэ
гээшэ хэды ехэ гүн гүнзэгы удхатай гэшэбди
һайханай үрэ сэдхэл соомнай аартай
табисуурһаамнай үндэһэлэнхэйл. Ганса өөрдө
досоохи буддые бэшэ, хамаг амитанай сэдхэл
бурхание хүндэлхэ ёһотойемнай манай
тарнинууд соо дэмбэрэлтэ үгэнүүдээр
ухаата эрдэмтэд манда хүргэнхэй. Энэ
ойлгохыемнай, арюун сэдхэл тахихыемнай
нангин ном сударнууд соо хэлэгдэнэ, дабтай

ТҮРЭ ДЭЭРЭ

Намдашье дурлахан бэшэл... эдир залуухан наһаяа...

Эмээхэн наһанаймнай сэдхэхэе багтааж...

НАРАН ХҮБҮҮН, ХҮЛЭЭГЫШ!

Наранай эртэдэ, наһанай амууа димэ үгэ нютагайнгаа...

ородог болонхой... Яба ябатараал эжэл нүхэдһөө холо гээгдэбэб.

Удын наран орьёл хадын оройдо дүтэлэн гэхэдэ, аяар тэрэ үндэртэ хүрэнэн нүхэдэймни дүрье огторгойдо толотуулжа...

Энэ хадын багаханшые набтар хааны, наранһаа үрлижэ оройдонь болзорто сагтаа гарахал нэм. Тэрэ үндэртэ гэгээн үдэр хүрөө наам, орохо нарамни, нэгэ заахашье хаа, хүлээхэн

НАЙРУУЛГАНУУД

шэнги байхал нэн. Наран хүбүүн, хүлээгыш!

ОЙНОО ЕРЭЭД НҮҮХАДАМ...

Ойдо түлээ бэлдэжэ ерээд, эдэлжэ нуунаб.

—Баабай, модондо үбшэнтэй байдаг гү?— гэжэ басагамни гэнтэ хураба.

Басагамни сонхо руугаа харанхай, сайгаа абяагүй хорондо. Хүршэмнай газар тариан мододой мүншэр хяргажэ байна.

Адаһан хургаяа харабаб, оодэгүй шулгархай аад, үбшэнтэй гээшэнь! Яралхажэ байгаад, энэ хүндэе сагаан бүдөөр тугаархана уюулханаа наһаад, тэрээнэй урда эшхэбтэр шэнги болоод, хаанаһашьеб худал хуурай энээдэн гарана.

—Ши өөрөө юун гэжэ нананаш?

Асуудалдаа харюу дуулабагүйб.

—Мододые отолоогүй хаа, үүлэндэ хүрэтэр ургажал, ургажал байха гү?

—Мэдэхгүй, яаха байгаа хаб даа...

Хажуудахи хүмни бодолгото болоно. Элдэб эсын наһаанда бишье эзлэгдэжэ эхилэнб. Байгаалида мунхагтажа, охорхон сэдхэлээр тулоур зан гаргажа байгаагүйемнай хэн сэгнэн хэлэхэб? Эдлэхэ тумая хүмнээ хэтэрээд, хэмжүүрээ алдалган боложо, түбэг татаха ёһондо орогдожо байгданагүй хаяа? “Үбшэнтэй, болиит” гэжэ хориголхыень дуулаха, ойлгохо тухандаа хүрэнхэй гээшэ гүбди? Али ухаагаа хүсэд гүйсөөгүй, нарай уймар наһандаа ябанашье ааламди?

ҮБГЭН ХҮГШЭН ХОЁР

Үглоонэй бүрэнхыһөө һүниин харанхы болотор худагай саха шииганана, хиигална:

—Садаха дэбтэхые мэдэхгүй энэ хүнэгтэ бүхы наһаараа хүзүүгээрээ оһорлуулха гэхэн ямаршые муухай хара үйлэ гээшэ аабдаа. Садаха дэбтэхгүй хотын түлөө оодэ нара харангүй, нюргаа бүгтылгэхэш. Ай халаг, энээнһээ халадаг хаа, яһаншые ехэ жаргал нэм!

Хүнэг сахадаа гомдохын ехээр гомдожо:

—Шамда иимэл хашартай болоо юм наамни, уһанда шэнгэжэ, үхөөшэмни дээрэ,— гээд худал руу унана.

Саха хүнэгөө ехэл хайрлажа:

—Хүгшөөдэймни, баарһамни даа, үбгэрһэн намайгаа бү үншэрөөгыш,— гэжэ уйлганана, хойноһоонь аргамжа хаяжа шиигананаар, һөөргэнь татан гаргана.

Заяагаараа залгалдаһан иимэл хоёр даа.

Номой таг

АРБАН ХОЁР ЭЖЭЛНҮҮД

Мимэ нэрэтэй шэнэ ном Буряадай номой хэблэлээр ража, үхибүүдтэ зориулагдаһан уран зохёолой жасада нөө нэгэ дуһал нэмэбэ. Энэ номые уран зохёолшо Михаил...

АВТОРАЙ ОРОЛТО ҮГЭ

Саг. Анханһаа эхигүй, эдэдэшые эсэсгүй саг. эдэдэшые хаа, үнгэрһэн саг, үдөөдэрэй саг, ерэхэ саг гэжэ үдүүдаг гэшибди. Бүри эртэ...

ҮХЭР ЖЭЛ

Аргай, даргай эбэртэй, Аса дүрбэн туруутай, Алаам номхон алхалдаг Аша ехэтэй үхэр жэл!

саһанаар эзэдтэ бусажа ерэдэг бэлэй. Эзэниинь энэ Бухадаа ехэл дуратай нэн.

Уулын оройгоор саһан бударжа, түрүүшын хүйтэн үзэгдэбэ. Бухамни буусадаа бусаба бээ гэжэ эзэнийн гэртэнээ гарахада, тэрэнь ойро тойрон харагдабагүй. Хүршэнэрһөө Бухаяа хурагшалхадань, хойто хадаа үсэгдээр бэлшэжэ ябаа нэн гэлдэбэ.

Эзэниинь буугаа үргэлөөд, бэдэрүүдэ гараба. Хадын саһан дээрэ Бухынгаа мүртэ ороходоо, хэдэн шононуудай хойноһоонь даханы мэдэбэ.

Мүр мүшхэнэн эзэн үбэлжөөндөө ерэбэ. Бухаяа хаадаг далайн үүдэндэ мүрнүүд танаһан харагдахаяа болибо. Далдаа орохо гэхэдэнь, үүдэниинь досооһоо тулагдаһан шэнги үзэгдэбэ. Тэрэ хүн дал дээрээ гараад, оройень задалжа, доошоо хараба. Бухань үүдээ уусаараа тулаад, харанхы буланда обоорһон долоон шононуудта хүлзэнхэй зогсожо байба. Тэдэ шононууд ехэл хүрдэһэн янзатай.

Бухын эзэн дал дээрэһээ бушуу буужа, үүдэнь газараһаань бүхөөр тулаад, буугаа абажа, дал дээрэһээ тэдэ шононуудые бууджа алаад, арһыень үбшэжэ, моринодо ганзагалаад, нарлаг бухатаа буусадаа бусажа ерэдэ.

ҮХЭРЭЙ БӨӨРЭ

Урда эртэ сагта Бурхан энэ түбийн амитада бөөрэ хубааба. Үхэрэй яаралгүйхэн ялхиргаһаар хамагай һүүлдэ ерэхэдэнь, бөөрэнүүд дууһашаһан байба. Үхэрһөө түрүүн ерэнэн амитад бөөрэ шэлэжэ абахадаа, бөөдээ тааруулжа танахадаа, оолэдэһыень хаягархидаг нэн ха.

Бултанай адагта ерэнэн Үхэртэ Бурхан тэдэ бөөрэнүүдэй оолэдэһэ бултынь суглуулжа абхуулба. Тэрэ гэнэнһээ хойшо Үхэрэй бөөрын хамаг амитадайхиһаа ехэ байдагынь, хангайн элдэб оолэдэһэнһөө бүридэһэн ушарһаа гэжэ тайлбарилгатай юм.

НАРЛАГ БУХА

Нэгэ айлда нарлаг буха байдаг нэн. Тэрэ Буха намарай ольбонорй буухада, хадын бэлшэридэ гаража, шэмэ һайтай ногоондо һайса таргалаад, тэйхээ тамираа һэргээгээд, түрүүшын

ЗОРИГТОЙ ГУРБАН

Баян нэгэ айл байһан гэхэ. Нютагтань хашанха хабарай үедэ саһата шуурган боложо, тэрэ айл зудта дайруулба. Үбһэ тэжээлгүйһөө муудажэ үргүүлһэн Буруу бухаяа, Түлгэ хусаяа, Шүдэлэн тэхээ үбэлжөөндөө орхижорхөөд, тэрэ айл зуһаландаа зөөжэ ябашаба.

Тиигэнһээр хүйтэнэй амин бууража, хабарай урин үдэрнүүд болобо. Хүхэ ногооной бултайжа, мүнөөхи гурбан малай арайхан тэнхээ орожо байха үедэ, тэдэнэй хажууда гури́нха шоно бин болобо. Буруу бухыне эгээл түрүүн эдихэ наһаатай:

—Нэрэшни хэн гэдэг бэ?— гэжэ шоно тэрээндэ дүтэлэн асууба.

—Миний нэрэ— Гүзээ ехэтэ Гүндэн хаан,— гэбэ Буруу буха.

Шоно эбэрыень заажа, дахин асууба:

—Толгой дээрэшни ёдойдогшо юун гээшэб?

—Энэмни хадаа - Тэнгэри бурханай хайрлаһан Тэнгэсгүй хурса жада юм.

Түрижэ ерэнэн дайсаиниэ

Тэнэрэ, сүмэрэ хадхадэг юм,— гэжэ Буруу буха харюусаба. Шоно ехэтэ гайхажэ, хойто хоёр хүл доогуурнь заажа асууба.

—Нэн жэлзэгшэ энэшни юун гээшэб?

—Энэмни хадаа Абаэжин хайрлаһан Асари гашуун һонгино.

Арьяатан шонын мяхые Амталжа эдихэдэм хэрэгтэй юм,— гэжэ Буруу бухын хэлэхэдэ, шоно тэрээнһээ далтиран саашаа болоод, Түлгэ хусад асуудал табиба:

—Шиний нэрэ хэн гэдэг бэ? Түлгэ хуса харюусаба:

—Миний нэрэ— Толгой ехэтэ Тонжо хаан гэдэг юм.

Шоно хусын эбэр хараад, асууба:

—Толгой дээрэшни юунүүд гээшэб?

—Тэнгэри бурханай хайрлаһан

Томо хара мунса. Добтолжо ерэнэн шонын Толгойнь хаха сохидог юм.

Шоно Түлгэ хусын үгэһөө хүрдэн, тэрээнһээ холодоод, Шүдэлэн тэхэһээ асууба:

—Шиний нэрэ хэн гэдэг бэ? Шүдэлэн тэхэ харюусаба:

—Миний нэрэ— Сэлмэн эбэртэ

Сэнгэ баатар, Нахал ехэтэ

Санжа хаан гэдэг юм,— гэжэ Шүдэлэн тэхэ харюу үгэбэ.

Шоно ехэтэ гайхажэ, тэхын эбэр заажа:

—Толгой дээрэшни юуд гээшэб?— гэбэ.

—Энэмни хадаа - Эзэн тэнгэриин заяаһан Эритэ ехэ мээсэ.

Эсэргүүсэн оройон шонын Элыгэ бөөрые шорлодог юм,— гэжэ Шүдэлэн тэхэ ойлгуулба.

Айхабтар ехээр айһан шоно хоёр хүлэйн хоорондохи холхоногыень заажа, хүргүйхэн хоолойгоор асууба:

—Хойто хүлүүдэйш хоорондо ханжалдагша юун гээшэб?

—Энэмни хадаа - Түүхэй шонын мяханда амта орууддаг

Түйсөөр дүүрэн даһан мангир хоёр юм.

Түрүүлжэ ерэнэн шамайе

Түргэлөөд эдихэ орхиё,— гээд Шүдэлэн тэхын соройходонь, шоно айхабтар

А. Бергеновэй зурал.

һүрдэжэ, голый мүльһэн дээгүүр гүйбэ, гэдэргээ харангүй зугадаба.

Шүдэлэн тэхэ шоные үшөө ехээр айлгаха гэжэ хойноһоонь эрыюулан гүйхэдөө, мүльһэн дээрэ халтаагаа хахара унашаба. Иигэжэ гэнэдэһэнээ шонодо мэдүүлхэгүйе оролдон:

—Үмдэнэйнгөө түриин таһараагүй бол, энэ доршони барижа эдихэ нэм,— гэнһээр, Шүдэлэн тэхэ гээгдэбэ.

наһаамгай эдэ гурбан зоригтон ами наһаяа арьяатанһаа иигэжэ абараад, хүхэ ногооной ургахада, зуһаландаа опшо, хүрэгтээ ниилэһэн юм.

Vertical text on the left margin containing various small snippets and page numbers.

26, ПОНЕДЕЛЬНИК

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00
Новости.
10.15, 19.20 "Новая жертва".
11.05 Поле чудес.
12.05 Человек и закон.
12.30, 20.35 Угадай мелодию.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 "Четыре танкиста и собака".
14.50 Чтобы помнили... Виктор Михайлов.
15.30 Любовь с первого взгляда.
16.20 "Рыцарь - Отважное сердце".
16.45 Марафон-15.
17.00 Звездный час.
17.40 "Элен и ребята".
18.05 Джем.
18.30 Вокруг света.
20.10 Час пик.
21.00 Если...
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 "Багз - Электронные жучки".
23.40 Футбольное обозрение.
00.10 Фильм Натальи Андрейченко "Шамара".

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.30 Утренний экспресс.
9.00 Вести.
9.15 Сериал "Мак и Матли".
9.40 Время деловых людей.
9.50 Лицо с обложки.
10.05 Империя игр.
10.55 "Санта Барбара".
11.50 Спасение.
12.35 Деловой автограф.
12.40 Эй, ухнем!
12.55 Товары - почтой.
13.00 Вести.
13.20 Новинки от ТВ.
13.25 X/ф "Его я встретил в зоопарке".
14.35 Русское фото.
15.15 Дорогая редакция...
15.40 Музыка всех поколений.
15.55 Магазин недвижимости.
16.00 Вести.
16.20 Деловая Россия.
16.50 Иванов, Петров, Сидоров...
БУРЯТСКОЕ ТВ
17.30 Мультфильм.
17.50 "Династия", 91 с.
18.40 Байгал.
18.55 Курьер.
19.05 Театр и зритель.
19.20 Молодежная информ.-развл. программа "Центр".
19.45 К 250-летию дорожной отрасли в России.
20.10 Сагай суурян. К 60-летию поэта Дондока Улзытуева.
20.40 Байгал.
20.50 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 "Санта Барбара".
22.25 Момент истины.
23.05 Джентльмен-шоу.
23.35 X/ф "Джамилла".
01.20 Вести.
01.30 Новинки от ТВ.
01.40 Со скоростью звука.

"АРИГ УС"

16.00 Мультсериал "Кэти и Орби", 9 с.
16.30 Постмузыкальные новости.
16.45 Телемагазин.
16.55 Сериал для детей "Одиссея Гамильтона", 3 с.
17.25 Аптека.
17.35 Мультфильм.
17.45 Дорожный патруль.
18.00 Христианская программа "Благая весть".
18.25 Сериал "Антонелла".
19.10 Нон-стоп лист.
19.20 Прогнозы недели.
19.50 M/ф "Золотой цыпленок".
20.00 Музыкальный подарок.
20.10 Телемагазин.
20.20 Шоу Бенни Хилла.

20.50 Нон-стоп лист.
21.00 Шесть новостей.
21.10 X/ф "Чудо волков".
23.00 Юмористическая программа "Назло рекордам".
23.25 Постмузыкальные новости.
23.40 Дорожный патруль.

"ТИВИКОМ"

16.00 Анонс. Сериал "Тихая пристань".
17.00 Мультфильмы.
17.30 Спорт. программа.
18.00 Сегодня (Новости НТВ).
18.35 Док. фильм.
19.00 Муз. поздравления.
19.30 Телегазета.
19.45 Телемагазин.
20.00 Мир кино: "Спенсер напрокат".
21.00 Итоги.
22.20 Сериал "Дерзкие и красивые".
22.45 Телемагазин.
23.00 Сериал "Похождения бравого солдата Швейка".
24.00 Сегодня.
00.35 Муз. канал.

27, ВТОРНИК

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 01.25
Новости.
10.15, 19.20 "Новая жертва".
11.05 Если...
11.45 Смехопанорама.
12.15 Мультфильм.
12.30, 20.35 Угадай мелодию.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 X/ф "Голос".
15.25 Любовь с первого взгляда.
16.15 Пресс-экспресс.
16.20 "Рыцарь - Отважное сердце".
16.45 Мультитролли.
17.10 Волшебный мир.
17.40 "Элен и ребята".
18.05 До 16 и старше...
18.30 Вокруг света.
20.10 Час пик.
21.00 В поисках утраченного. Фаина Раневская.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 X/ф "Васна".
00.40 Хит-парад.

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.30 Утренний экспресс.
9.00 Вести.
9.15 "Мак и Матли".
9.35 Антракт.
9.45 Время деловых людей.
9.55 L-клуб.
10.40 Дню кино посвящается: "Дом в Матвеевской".
11.50 Эй, ухнем!
12.05 Товары - почтой.
14.05 Деловой автограф.
14.10 Новинки от ТВ.
14.15 Дорогая редакция...
14.40 Деловая Россия.
15.10 Иванов, Петров, Сидоров...
15.50 Антракт.
15.55 Магазин недвижимости.
16.00 Вести.
16.20 Дню кино посвящается: "Помнишь ли ты?".
16.50 Россия в лицах.
17.05 Детские новости.
17.20 Дню кино посвящается: "Пятнадцатилетний капитан".

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.35 "Династия", 92 с.
18.25 Байгал.
18.40 Курьер.
18.50 Творческий вечер Майдари Жапхандаева.
19.40 Актуальное интервью.
20.10 Видеоканал "Пульс".
20.40 Байгал.
20.50 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 Фаина Раневская в фильме "Подкидыш".
23.05 Хоккей. Кубок мира. Швеция - Германия.
01.00 Вести.
01.30 Новинки от ТВ.

"АРИГ УС"

16.00 "Кэти и Орби", 10 с.
16.30 Постмузыкальные новости.
16.45 Телемагазин.
16.55 "Одиссея Гамильтона", 4с.
17.25 Аптека.
17.35 M/ф "Друзья мои, где вы?".
17.45 Дорожный патруль.
18.00 Благая весть.
18.25 "Антонелла".
19.10 Нон-стоп лист.
19.20 Телеигра "Деньги... Деньги? Деньги!!!".
20.05 Музыкальный подарок.
20.20 Телемагазин.
20.30 Акулы пера: гр. "Монгол-Шуудан".
21.20 Нон-стоп лист.
21.30 Шесть новостей.
21.40 X/ф "На ярком солнце".
23.50 Дорожный патруль.
24.00 Постмузыкальные новости.

"ТИВИКОМ"

16.00 Анонс. Сериал "Тихая пристань".
17.00 Дикая природа.
17.30 Футбольный клуб.
18.00 Сегодня (Новости НТВ).
18.35 "Шпионы: Охота за похитителями атомных секретов".
19.00 Муз. поздравления.
19.45 Телегазета.
20.00 Мир кино: "В первый раз" (в гл. роли Ж. Биссет).
21.55 Док. сериал "Загадки Библии".
22.20 "Дерзкие и красивые".
22.45 Телегазета.
23.00 Сериал "Похождения бравого солдата Швейка".
24.00 Сегодня.
00.35 Открытый чемпионат США по теннису.

28, СРЕДА

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 01.30
Новости.
10.15, 19.20 "Новая жертва".
11.05 В поисках утраченного.
11.45 В мире животных.
12.20 Мультфильм.
12.30, 20.35 Угадай мелодию.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 "Четыре танкиста и собака".
14.50 Чтобы помнили... Людмила Фетисова.
15.30 Любовь с первого взгляда.
16.15 Пресс-экспресс.
16.20 "Рыцарь - Отважное сердце".
16.45 Кактус и К.
16.55 Домисолька.
17.10 Зов джунглей.
17.40 "Элен и ребята".
18.05 Тет-а-тет.
18.30 Вокруг света.
20.10 Час пик.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 X/ф "Плащ и кинжал".
00.35 Поэт Валентина Толкунова.

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.30 Утренний экспресс.
9.00 Вести.

9.15 "Мак и Матли".
9.40 Время деловых людей.
9.50 Проще простого.
10.20 Джентльмен-шоу.
10.50 "Санта Барбара".
11.45 Момент истины.
12.25 Дорогая редакция...
12.55 Товары - почтой.
13.00 Вести.
13.20 Телефильм "Колье Шарлотты", 1 с.
14.35 Деловой автограф.
14.40 Новинки от ТВ.
14.45 Деловая Россия.
15.15 Иванов, Петров, Сидоров...
15.55 Магазин недвижимости.
16.00 Вести.
16.20 Эй, ухнем!
16.35 Россия в лицах.
16.50 Ретро-шлягер.
17.15 Детские новости.
17.30 Гостиница Деда Мазая.
17.55 Музыка всех поколений.

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.55 "Династия", 93 с.
18.50 Бамбаахай.
19.20 Байгал.
19.35 Курьер.
19.45 Толи.
20.15 "Ракурс" представляет...
20.40 Если у вас есть собака...
21.10 Байгал.
21.20 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.35 "Санта Барбара".
22.35 Своя игра.
23.05 Сам себе режиссер.
23.40 Музыка всех поколений.
23.55 Футбол. Товарищеский матч. Сб. России - сб. Бразилии. В перерыве - Вести.
01.55 Новинки от ТВ.

"АРИГ УС"

16.00 "Кэти и Орби", 11 с.
16.30 Постмузыкальные новости.
16.45 Телемагазин.
16.55 "Одиссея Гамильтона", 5 с.
17.25 Аптека.
17.35 M/ф "Сказка об Иване, пане и злыднях".
17.45 Дорожный патруль.
18.00 Благая весть.
18.25 "Антонелла".
19.10 Нон-стоп лист.
19.20 Катастрофы недели.
19.50 Стиль (CNN).
20.10 Музыкальный подарок.
20.25 Телемагазин.
20.35 Ток-шоу "Я сама": "Жена да убьется мужа".
21.30 Шесть новостей.
21.40 Нон-стоп лист.
21.50 X/ф "Зеленый фургон".
23.15 Скандалы недели.
23.45 Постмузыкальные новости.

"ТИВИКОМ"

16.00 Анонс. Сериал "Тихая пристань".
17.00 Открытый чемпионат США по теннису.
18.00 Сегодня.
18.35 "Шпионы: Дипломатия ЦРУ".
19.00 Муз. поздравления.
19.45 Телегазета.
20.00 Мир кино: "Главный офис" (США).
21.40 Радар-спорт.
22.20 "Дерзкие и красивые".
22.45 Телегазета.
23.00 Сериал "Похождения бравого солдата Швейка".
24.00 Сегодня.
00.35 Открытый чемпионат США по теннису.

29, ЧЕТВЕРГ

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 01.20
Новости.
10.15, 19.20 "Новая жертва".
11.05 Тема.
11.45 Клуб путешественников.

12.30 Мультфильм.
12.40 Смак.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 "Четыре танкиста и собака".
14.50 Чтобы помнили... Юрий Богатырев (ч. 1).
15.30 Любовь с первого взгляда.
16.15 Пресс-экспресс.
16.20 "Рыцарь - Отважное сердце".
16.45 Лего-го.
17.10 Тин-тоник.
17.40 "Элен и ребята".
18.05 Рок-урок.
18.30 Вокруг света.
20.10 Час пик.
20.35 Смехопанорама.
21.00 Один на один.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 "Следствие ведут ЗНАТОКИ: "Мафия", ч. 1.
01.30 Шоу Ивана Демидова.

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.30 Утренний экспресс.
9.00 Вести.
9.15 "Мак и Матли".
9.40 Время деловых людей.
9.50 Проще простого.
10.20 Сам себе режиссер.
10.55 "Санта Барбара".
11.50 Тихий дом.
12.45 Деловой автограф.
12.50 Новинки от ТВ.
12.55 Товары - почтой.
13.00 Вести.
13.20 "Колье Шарлотты", 2 с.
14.25 Дорогая редакция...
14.55 Деловая Россия.
15.25 Эй, ухнем!
15.40 Россия в лицах.
15.55 Магазин недвижимости.
16.00 Вести.
16.20 Иванов, Петров, Сидоров...
17.00 Ретро-шлягер.
17.25 Сергей Юрский читает М. Зощенко.

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.50 "Династия", 94 с.
18.35 Байгал.
18.50 Курьер.
19.00 Защитить здоровье граждан бюджет республики. Рейд по торговым точкам.
19.40 Вновь в воде, таящей беду.
20.10 Современница.
20.40 Байгал.
20.50 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 Антракт.
21.30 "Санта Барбара".
22.30 Раз в неделю.
23.00 Музыка всех поколений.
23.15 X/ф "Слепое правосудие".
00.50 Новинки от ТВ.
01.00 Вести.
01.30 Д/ф "Мазстро".

"АРИГ УС"

16.00 "Кэти и Орби", 12 с.
16.30 Постмузыкальные новости.
16.45 Телемагазин.
16.55 "Одиссея Гамильтона", 6 с.
17.25 Аптека.
17.35 M/ф "Что на что похорошеет".
17.45 Дорожный патруль.
18.00 Благая весть.
18.25 "Антонелла".
19.10 Нон-стоп лист.
19.20 Ток-шоу "Профессор водолаз".
20.10 Музыкальный подарок.
20.25 Нон-стоп лист.
20.35 "Алло" (игра 9).
21.30 Телемагазин.
21.40 Шесть новостей.
21.50 X/ф "Рождение звезды".
23.45 Сериал "Ночная жарга".

"ТИВИКОМ"

16.00 Анонс. Сериал "Тихая пристань".
17.00 Открытый чемпионат США по теннису.
18.00 Сегодня.
18.35 Док. сериал "Шпионы в масках".
19.00 Муз. поздравления.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

04.45 Телегазета. 00.00 Мир кино: "Осторожно: смотрят дети" (А. Делон).

30, ПЯТНИЦА

КАНАЛ "ОРТ" 00.00 Телеутро. 00.00, 13.00, 16.00, 19.00, 01.00 Новости.

31, СУББОТА

КАНАЛ "ОРТ" 8.35, 15.15 В мире животных. 9.10 X/ф "Удар! Еще удар!".

КАНАЛ "РОССИЯ"

00.00 Утренний экспресс. 01.00 Вести. 01.15 "Мак и Матли".

18.00 Благая весть. 18.25 "Антонелла". 19.10 Нон-стоп лист. 19.20 Ток-шоу "Мое кино".

31, СУББОТА

КАНАЛ "ОРТ" 8.35, 15.15 В мире животных. 9.10 X/ф "Удар! Еще удар!".

КАНАЛ "РОССИЯ"

9.00 Вести. 9.15 Д/ф "Другими глазами". 9.45 "Мак и Матли".

21.40 Эй, ухнем! 22.00 Семь писем из Нижнего. 22.20 Музыка всех поколений.

"ТИВИКОМ"

9.00 Анонс. Муз. канал. 9.45 Ералаш. 10.00 Сегодня.

1 сентября, ВОСКРЕСЕНЬЕ

КАНАЛ "ОРТ"

9.00 Тираж "Спортлото". 9.10 Мультфильм. 9.30 Светлана Немоляева и Андрей Мягков в комедии "4:0 в пользу Танечки".

21.40 Комедия "Полицейская академия. Миссия в Москве". 23.20 Памяти Микаэла Таривердиева.

КАНАЛ "РОССИЯ"

9.00 Мультфильмы. 9.35 "Мак и Матли". 10.00 Полчаса с Анатолием Поперечным.

"АРИГ УС"

12.00 М/ф "Том и Джерри". 13.00 Детский сеанс: "Кашей Бессмертный".

"ТИВИКОМ"

9.00 Анонс. Муз. канал. 9.45 Ералаш. 10.00 Сегодня.

РАДИО

26, ПОНЕДЕЛЬНИК

6.12 "Анонс". Радиообзрение передач текущей недели. 6.20 Радиожурнал "Земля родная" (на бур. яз.)

27, ВТОРНИК

6.12 Республиканские известия (выпуск на рус. и бур. яз.) 6.40 Обзор республиканских газет

28, СРЕДА

6.12 Республиканские известия (выпуск на рус. и бур. яз.) 6.40 Обзор республиканских газет

29, ЧЕТВЕРГ

6.12 Республиканские известия (выпуск на рус. и бур. яз.) 6.40 Обзор республиканских газет

30, ПЯТНИЦА

6.12 Республиканские известия (выпуск на рус. и бур. яз.) 6.40 Обзор республиканских газет

31, СУББОТА

6.12 "Мы - бизнес" 6.40 Обзор республиканских газет 6.45-7.00 Информация, объявления

1, ВОСКРЕСЕНЬЕ

7.22-7.45 Информация, объявления 7.25-8.00 Концерт "Здравствуй, школа"

3 КАНАЛ "БУРЯТИЯ"

26, ПОНЕДЕЛЬНИК

21.00 Мультфильм. 21.20 Курьер. 21.30 "Династия", 206 с.

27, ВТОРНИК

21.00 Мультфильм. 21.20 Курьер. 21.30 "Династия", 207 с.

28, СРЕДА

21.00 Мультфильм. 21.20 Курьер. 21.30 "Династия", 208 с.

29, ЧЕТВЕРГ

21.00 Мультфильм. 21.20 Курьер. 21.30 "Династия", 209 с.

30, ПЯТНИЦА

21.00 Мультфильм. 21.20 Курьер. 21.30 "Династия", 210 с.

31, СУББОТА

18.00 "Династия", 211, 212 с.

1 сентября, ВОСКРЕСЕНЬЕ

18.00 "Династия", 213, 214 с.

...Саяан уулын хормойдо.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗУНАЙ САГЫЕ ҺАМБААШАЛАН...

Зунай эдин найхан, дулаан үдэрнүүд хүйтэн нэбшээтэ хаһа сагаар нэлгэгдэжэ байна. Тиймэшье юм ааб даа, Сибирийн сагай уларил булганда мэдээжэ. Ушар тиймэһээ байгаалида гомдохо юумэн үгы. Зунай сагта манай республикын хүн зон аршаан курортнуудта, амаралтынбайшангуудта ошожо, бэээ найжаруулдаг гэшэ. Мүнөө жэлдэшье ондоо байбагүй. Республикнай олон тоото аршаан булагуудай эм домто уһые уужа, бэээ найжаруулха дуратайшуул энэ жэлдэ олон байгаа. Хэрбээ урдань Хара далайһаа эжилээд, Номгон далай хүрэтэр курортнуудта ошожо амардаг байгаа һаа, мүнөө тиймэ юумэн болинхой. Юундэб гэхэдэ, республикнай ажалшад мүһөө (тэрэ тоодо пенсионернүүдэшье бролсоно) урдань СССР байһан гүрэнэй мэдээжэ курортнуудта амарха аргагүй, бээынгээ элүүрье найжаруулхаяа ошохо мүнгэ зөөригүй ха юм. Наяхан нэгэ пенсионертэй уулзаад, зунай үдэ хаана ошожо амарба гэшэбта? гэжэ асуухадам: "Та ямар нонин асуудал табина гэшэбта? Пенсийн гээ мүнгэ саг болзортонь

абанагүйбди, нэгэ курортдо ошохо гэбэл, хэды ехэ мүнгэн хэрэгтэйб? — гэжэ сэхэ руунь харюусаа һэн. Тэрэнэй харюуе дэмжэхэ ёһотой бологдоол даа. Манай профсоюзнууд ажалшадтай амаралтын түлөө хэр оролдоно, зунай үдэ хэды хүниие аршаан курортдо эльгээнэ гэшэб?

Буряад Республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай рескомой түрүүлэгшэ Л. Ф. Сульженко тус асуудалда ийгэжэ харюусаба:

— Профсоюзнуудай республиканска комитетүүд мүнгэн һангаар ехэтэ дугалдана. Имагтал Социальна хамгаалгын министерствын мүнгэ зөөрийн туһаламжаар зарим хүнүүдтэ амаралтын байшангуудта ошохо путёвконуудыг үгэнэбди. Байгша оной июнийн 1-нэ августын 15 болотор 20 хүн амараад байна. Гэхэ зуура профсоюзай гэшүүдэй үхибүүдтэ туһаламжа үзүүлэгдэнэ.

Зунай сагые һамбаашалан, курортнуудта, амаралтын байшангуудта амарха дуратайшуул профсоюзай эмхинүүдэй зүгһөө багааршые һаа, туһаламжа үзүүлэгдэдэг гээд тэмдэглэхэ болонобди.

С. ОЧИРОВ.

Туһатай зүбшэл

ҺҮНЭЙ ГАШАЛХАГҮЙН ТУЛА

Ямар бэ даа эдеэ шанажа байхадатнай, тэрэтнай дүржэ, ураба гэлэйг даа. Тэрэнэ ондоо амһарта руу юулээд, ураһан кастриоль соогоо хилээмэнэй хальһа гү, али хүсөөг һонгино хэхэт. Нэгэ хэды сагай үнгэрһэн хойно хэһэн юумсээ абахадатнай, дүржэ ураһанай үнэрын үгы болоодхихол.

Хэрбээ һүнэй ураа гэшэ һаань, тэрэн соогоо багахан хэмжээнэй даһна хээд, хүргэгты. Һүнэй амтан ондоо болоод үгэхэ. Плита дээрэ халижа гараһан һүн дээрээ даһна үбэнүүлхэдэ, ураһанай

үнэрын түргэн үгы болодог. Һүеэ хөөрүүлхэдэ, тэрэнэйнгээ гаража ошохогүйн тула кастриольингаа амһартань ба эрмэгтэнь өөхэ түрхихэт.

Эзгэйнгээ гашуун болохогүйн тула Һүеэ найсахан һамарха, худжа байха шухала. Тийгээд тэрэнэ часай турша соо орхигты. Һүүлдэнь Һүеэ шабхаран урадхуулаад, эзгэйгээ марли дээрэ гарһананайнгаа һүүлдэ шахуурга доро дарахат.

Һүнэйнгөө удаан саг соо гашалхагүйн тула тэрэнэ хөөрүүлхэдэ, литр һүндэ

сайн халбагаар саахар нэмэгты.

Хибэнтэй тэмсэхэ эгээл һүрхэй, зохисотой зүйл гэбэл, һамарай ба тамхинэй набшаһан, апельсинэй хатаагдаһан хальһан болоно.

Квартиранууд ба гэрнүүд соо байдаг жэжэ шоргоолзонууд сирень модоной ба наран сэгсэгэй тоһоной үнэргэ ехэл дурегүй юм. Ушар тиймэһээ шоргоолзодой суглардаг нүхэндэнь, байдаг газартань тоһо саһаха ёһотой.

("Полезные советы" гэнэн номһоо абтаба).

СПОРТ ТОБШОХОНООР...

ШАТАР. Һүүлэй жэлнүүдтэ коммерческэ шэнжэтэ мүрьсөөнүүд үргэнөөр эмхидхэгдэдэг болонхой. Һаяхан иимэ мүрьсөөн Чехийн Пардубица хотодо болобо. Оларбаад ороной 180 шатаршад мүрьсөөндэ хабаадаһан байгаа. Швейцарска гуримаар юһэн турта үнгэргэгдэһан мүрьсөөндэ манай республикын түлөөлэгшэд хабаадаһан Нэгэдэхи бүлэгтэ наадаһан уласхоорондын мастер Тимур Иванов 9-һөө 4,5 очко абаба. Ивалгын аймагай түлөөлөгшэ Чингис Бальжиев хоёрдохой бүлэгтэ наадахадаа, 6 очко абаһан байха юм. Һүүлээрнь Клатави хотодо үнгэргэгдэһан мүрьсөөндэ Т. Иванов 9-һөө 7 очко абажа, илалта туйлаба. Ч. Бальжиев 6 очкотой болоһон байгаа.

Манай республика дотор шатар наадые хүтжөөн зорилготой "Байгалай долгинууд" гэжэ мүрьсөөн мүнөөдэ дэлхэйн эрдэни зэндэмэни гэжэ тоологдодог Байгал далай эрьедэхи "Байгалай долгинууд" гэжэ амаралтын баазан нээгдэхэ юм. Росси болон СНГ-гэй гүрэнүүдһээ шатаршад уригданхай. "А" бүлэгтэ наадаһан Улаан-Үдэ хотын банкнууд болон коммерческэ предприятинуудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрьсэхэ. Эндэ элдэб фирмэнүүд болон акционернэ бүлгэмүүдэй суглуулагдамал команданууд наадахаар хүлээгдэнэ. Нютагууд хоорондын худалдаа наймаанай "Ариг Ус" гэжэ байшангай нэрэ хүндые Росси Национальна олимпийскэ комитетэй гэшүүн, АҮР буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын классай спортын мастер Геннадий Манжуев толгойлохо юм. Олово фирмэнүүд, акционернэ бүлгэмүүд, коммерческэ эмхинүүд бага предприятинууд спонсорнууд боложо, мүнгэ зөөн һомолбо.

КИК-БОКСИНГ. Спортын энэ зүйлөөр "Россин олово" гэнэн мүрьсөөн Ростов-на-Дону хотодо нэмэгдэнэ. Б. Бадмаев, Ю. Салдаев, Б. Улахинов, А. Видченко, О. Дорохов болон бусад манай республикын нэрэ хүндэ хамгаална. Тренернүүд Владимир Балданов, Дүлээн Бабудоржиев, Павел Федотов гэгшэд тэдэниие һурган һоридог юм. Энээнэй Һүүлээр Югославида үнгэргэгдэһан Европын чемпионатта хабаадахын тула һуралсал һорилло хэхэ байна.

ҺҮРХАРБААГА. Россин Кубогта хүртэхын түлөө мүрьсөөн сентябрь һарын эхээр Улаан-Үдын "Спартак" стадионной сагаалса дээрэ үнгэргэгдэхэ. Энэ мүрьсөөндэ Россин Федерациин хорёод область, хизаар болон республикын суу гаран харбагшад хабаадахаар хүлээгдэнэ. Манай республикын нэрэ хүндые XXVI Олимпийн наадануудта хабаадаһан Бальжинима Цыремпилов түрүүтэ суглуулагдамал команда хамгаалха. Нөдоңдо жэл манай нийслэл хотодо үнгэргэгдэһэн мүрьсөөндэ Б. Цыремпилов Россин Кубогта хүртөө һэн.

БИАТЛОН. Буряадай багшанарай институт дүүргэһэн спортын мастер Елена Думнова энэ зүйлөөр команданууд тоосоогоор Европын Кубогта хүртэһэн, хубийн тоосоогоор 7,5 километрэй зайда хоёр дахин буудалгатай мүрьсөөндэ хүрэл медальяр шагнагдаһан намтартай. Тийгээжэ тэрэ Россин уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэе һэн. Наяхан Россин Федерациин Спорткомитетэй шиидхэбэрээр уласхоорондын классай спортын мастерай үнэмшэлгэ болон энгэртээ зүүхэ тэмдэг нютагаймань басаганда барюулагдаба.

ФУТБОЛ. Клубай командануудай дунда футболдоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрьсөөнэй нэгэдэхи бүлэгтэ 14 команда хабаадана. Нэгэдэхи дүхэртэй нааданууд дүүрбэ. Эндэ хоёр команда, тусхайлаа "Тепловик" болон "Импульс" команданууд хайн һорилло бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Тийгээжэ тэдэнэр бусад һаа холо таһарһан байха юм. Имагтал эдэ командануудай хоорондо болоһон уулзалга алинайн түрүү һуурида гарай байһые элирүүлбэ. Тийгээжэ 1:0 тоотойгоор шууһан "Тепловик" 34 очкотойгоор түрүү һуури эзэлнэ. "Импульс" нэгэ очкогээр гартана. Хүүрхын түмэр хэрэгсэлнүүд заводой "Мегаллис" болон Онохойн "Восход" команданууд тус тустаа 24 очко абажа, удаадахи һууринуудые эзэлнэ. Транспортын "Локомотив", авиационно заводой "Байгал" Гусиноозерскын "Шахтер", АВРЗ-гэй спортклуб удаадахи һууринуудта дабшана.

Б-М. ЖИГЖИТОВ

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕГИ: С. Д. РИНЧИНОВ (редакторай орлогшын), Б-М. Ж. ЖИГЖИТОВ (харюусалгата секретарь), Р. Б. ГАРМАЕВ (Буряад Республикын Президенттай ба Правительствын аппарат), Д. Д. СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: Г. Х. ДАШЧЕВА, Ц. Ц. ДОНДОГОЙ, С. Д. ОЧИРОВ, Т. В. САМБЬЯЛОВА, В. И. ПИНТАЕВ. (хэблэгтэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаршивилиний үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй.

Индекс 50901. Хэлэг 4296. Хэблэлдэ туйлагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэнэн АО-до газетэ хэблэгдээ.

Директорэйнь телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүриххэлдэ абтанхай. Заказ № 7832.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретарини - 2-50-52, секретариатай - 2-62-62, таһагууд: нийтэ политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай - 2-60-21, (даагшань), 2-57-48, 42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-35-95.